

Univerzita Pardubice
Dopravní fakulta Jana Pernera

Cizinci na území České republiky a jejich integrace
Petra Zajíčková

Bakalářská práce
2008

Univerzita Pardubice
Dopravní fakulta Jana Pernera
Katedra dopravního managementu, marketingu a logistiky
Akademický rok: 2007/2008

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra ZAJÍČKOVÁ**
Studijní program: **B3709 Dopravní technologie a spoje**
Studijní obor: **Dopravní management, marketing a logistika**

Název tématu: **Cizinci na území ČR a jejich integrace**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úvod

1. Česká republika v rámci schengenského prostoru
2. Analýza vstupu a pobytu cizinců v ČR
3. Identifikace problémů a návrhy na jejich řešení

Závěr

Rozsah grafických prací: **dle doporučení vedoucího**
Rozsah pracovní zprávy: **40 - 50 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:
dle pokynů vedoucího práce

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Petr Průša, Ph.D.**
Katedra dopravního managementu, marketingu
a logistiky
Datum zadání bakalářské práce: **30. listopadu 2007**
Termín odevzdání bakalářské práce: **27. května 2008**

prof. Ing. Bohumil Culek, CSc.
děkan

L.S.

prof. Ing. Vlastimil Melichar, CSc.
vedoucí katedry

dne *30. 11. 2007*

SOUHRN

Práce se zabývá změnou přístupu k cizincům, kteří na naše území vstupují, pobývají na něm a vystupují z něj. Práce je zaměřena na popis současného stavu, odhalení největších problémů a návrh na jejich řešení. Tato problematika se změnila přistoupením České republiky do Schengenského prostoru.

KLÍČOVÁ SLOVA

Evropská unie; Schengen; přechodný pobyt; dlouhodobý pobyt; trvalý pobyt; nelegální migrace

TITLE

Foreigners within the Czech Republic and their integration

ABSTRACT

The work engages in the change of approach to foreigners coming, living and leaving our country. The work describes current situation, finds the biggest problems and proposes their solutions. This topic has changed when Czech Republic joined the Schengen agreement.

KEYWORDS

European Union; Schengen; temporary residence; long-term residence; permanent residence; illegal migration

OBSAH

Úvod	6
1 Česká republika v rámci schengenského prostoru	8
1.1 Historický vývoj a integrace v Evropě.....	8
1.1.1 Maastrichtská smlouva	9
1.1.2 Závěry Evropské rady z Tampere a Vídeňský akční plán	10
1.1.3 Amsterdamská smlouva.....	10
1.1.4 Haagský program.....	11
1.2 Česká republika v rámci novodobé historie EU	13
1.3 Vznik a vývoj schengenského prostoru.....	14
1.3.1 Vysvětlení pojmů.....	15
1.3.2 Právní úprava.....	16
1.3.3 Vztah Schengenu a Amsterdamské smlouvy	18
1.3.4 Vstup a pobyt na území schengenského prostoru.....	19
1.3.5 Schengenský informační systém	23
2 Analýza vstupu a pobytu cizinců v ČR	26
2.1 Zapojení České republiky do schengenské spolupráce	26
2.1.1 Přínos informačních systémů pro ČR.....	26
2.2 Vstup cizinců na území ČR.....	27
2.2.1 Legální pobyt cizinců na území ČR	29
2.2.2 Legální migrace na území ČR	35
3 Identifikace problémů a návrhy na jejich řešení	38
3.1 Nelegální migrace na území ČR	38
3.1.1 Nelegální migrace – porušování pobytového režimu	41
3.1.2 Nelegální migrace přes státní hranice.....	43
3.2 Integrace cizinců v ČR	46
Závěr.....	50
Použitá literatura	53
Seznam tabulek	55
Seznam obrázků a grafů	56
Seznam zkratk	57
Seznam příloh.....	58

Úvod

Pohyb osob probíhá již celá tisíciletí. Lidé se pohybují z místa na místo z nejrůznějších důvodů a různými způsoby. Díky migraci dnes existuje multikulturní společnost, která sdružuje lidi s odlišnou barvou pleti, kulturou i řečí, to napomáhá ke vzájemnému obohacování o nové poznatky a vědomosti.

Poprvé v novodobé historii se státní hranice otevřely v roce 1989, kdy se snížily podmínky ke vstupu do naší republiky ze všech států světa a naopak i z naší republiky do ostatních států. Se změnou migrační politiky státu dochází ke každoročnímu nárůstu počtu cizinců pobývajících na našem území. Ne každý cizinec se na území republiky chová dle platných zákonů. Dohled nad dodržováním pobytového zákona přísluší Policii České republiky, a to konkrétně ředitelství služby cizinecké policie České republiky (a jeho dislokovaným pracovištím, kterými jsou inspektoráty cizinecké policie na mezinárodním letišti) a oblastním ředitelstvím služby cizinecké policie (a jejich dislokovaným pracovištím, kterými jsou inspektoráty cizinecké policie a odbor specializovaných činností).

Pojmům Evropská unie a Schengen je věnována první část této práce. Zejména vzniku, vývoji a celé právní úpravě, o kterou se opírají. Jaké jsou podmínky vstupu a pobytu na území schengenu pro občany Evropské unie a ostatní cizince. Dále je v této části popsán vstup České republiky do Evropské unie a i její zapojení do Schengenské spolupráce.

Před vstupem České republiky do Evropské unie a následným vstupem do Schengenského prostoru, byl první kontakt s cizincem na dnes již neexistujících hraničních přechodech. Zde Referáty cizinecké a pohraniční policie prováděly hraniční kontroly cizinců vstupujících do a vystupujících z České republiky. Společně s tím byla prováděna i kontrola tzv. zelené hranice. Zde se hlídali cizinci, kteří chtěli na území republiky vstoupit nelegálně. V dnešní době, po odstranění kontrol na hraničních přechodech, je působnost cizinecké policie přesunuta spíše do vnitrozemí, kde jsou vytvořena již výše zmíněná pracoviště Inspektorátu cizinecké policie a pracoviště odboru specializovaných činností.

Inspektorát cizinecké policie řeší problematiku povolování pobytu a kontroly pobytu cizinců na území České republiky. Organizačně jsou v rámci inspektorátu cizinecké policie vytvořeny dvě skupiny, skupina kontroly pobytu a skupina povolování pobytu.

Kontrola pobytu se provádí na ubytovnách, v hotelích, na stavbách, nádražích a jiných veřejně přístupných místech. Zde se kontrolují a vyhledávají cizinci, kteří pobývají na území

v rozporu s mezinárodními dohodami a zákonem číslo 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky. Hlavní problémy, které policie řeší, je nelegální migrace a nelegální zaměstnávání.

Skupina povolování pobytu řeší zejména následující otázky: komu udělit krátkodobé vízum, komu povolit dlouhodobý pobyt nebo trvalý pobyt na území a jaké podmínky musí cizinec žádající o pobyt u nás splnit. Stejně tak kolik cizinců na naše území vstupuje, kolik jich zde pobývá a kolik jich naši republiku opouští. Jaké jsou nečastější důvody jejich vstupu a pobytu. Kolik cizinců na našem území pobývá nelegálně a jaké jsou možnosti jejich kontroly a odhalení.

Závěr práce je věnován návrhu řešení, na základě předchozí analýzy současného stavu, jak by měla Česká republika k problematice cizinců přistupovat. Jak zajistit, aby s cizinci jednali vždy řádně kvalifikovaní policisté. A jak by stát měl prostřednictvím svých legislativních opatření a nástrojů legální pobyt podporovat a proti nelegálnímu pobytu přijímat opatření na jeho eliminaci.

1 Česká republika v rámci schengenského prostoru

1.1 Historický vývoj a integrace v Evropě

Vzhledem k zaměření této bakalářské práce je historický vývoj a integrace v Evropě v této části popsána pouze v užším kontextu událostí významných z pohledu vývoje Schengenské problematiky, tedy z pohledu policejní spolupráce.

Po celá staletí byla Evropa dějištěm snah panovníků o získání co možná největšího území a tím i podmanění si stále více lidí. Důsledkem všech těchto snah byly válečné konflikty a na jejich konci velké ztráty na životech obyvatel, velké škody na majetku a celkové zpomalení ekonomického růstu zemí, které se konfliktů účastnily. Významným mezníkem se pak staly obě světové války, které v Evropě zanechaly nevyčíslitelné škody.

Řada čelních evropských představitelů po 2. světové válce nabyла přesvědčení, že jediným možným způsobem, jak zajistit trvalý mír mezi svými zeměmi, je jejich hospodářské a politické sjednocení.

Nejstarší evropskou organizací je Rada Evropy, založená v roce 1949, jejímž cílem bylo usilovat o jednotu mezi členy a podporovat hospodářský a sociální pokrok. Členské státy, zakládajících států bylo 10 (Belgie, Dánsko, Francie, Irská republika, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Norsko, Švédsko, Velká Británie) a v současné době má 47 členů, projednávaly otázky společného zájmu, uzavíraly dohody a podnikaly společné akce v oblasti hospodářské, sociální, kulturní, vědecké, právní a v rozvoji lidských práv a svobod. Sídlem Evropské Rady je Štrasburk.

První skutečnou hospodářskou organizací bylo Evropské společenství uhlí a oceli, založené v roce 1951 tzv. Pařížskou smlouvou. Cílem společenství bylo vytvoření společného trhu států Francie, Itálie, Německa a státy Beneluxu (Belgie, Nizozemí a Lucembursko). Evropské společenství uhlí a oceli se dá považovat za základ moderní Evropské unie (dále jen „EU“).

Dalším stupněm integrace bylo vytvoření Evropského hospodářského společenství (dále jen „EHS“) a Evropského společenství pro jadernou energii (dále jen „EUROATOM“ tzv. Římské smlouvy. Ty byly podepsány v roce 1957. Založení EHS vytvořilo celní unii v rámci členských států (Francie, Itálie, Německo a státy Beneluxu), tzn. odstranění

obchodních překážek uvnitř společenství a zavedení společného vnějšího cla. Postupně bylo přistoupeno ke zřízení trhu s volným pohybem osob, služeb a kapitálu.

Orgány všech hospodářských organizací se v roce 1965 sloučily s cílem evropské integrace a byl pro ně zaveden jednotný název Evropské společenství (dále jen „ES“).

1.1.1 Maastrichtská smlouva

Významným krokem vedoucím k celoevropské integraci bylo podepsání Maastrichtské smlouvy o Evropské unii v roce 1992. Smlouva vstoupila v platnost v roce 1993. Cílem smlouvy bylo zintenzívnění politických a hospodářských vztahů mezi členskými zeměmi. Zavedla nové formy spolupráce vlád členských zemí - například v oblasti obrany a v oblasti „spravedlnosti a vnitřních věcí“. Přidáním této mezivládní spolupráce ke stávajícímu „systému ES“ vytvořila **Maastrichtská smlouva** novou politickou a zároveň hospodářskou strukturu sestávající z tzv. „tří pilířů“ – Evropské unie (viz. Obrázek č. 1 – Tři pilíře EU).

Obrázek č. 1 – Tři pilíře EU

I. Evropské společenství	II. Společná zahraniční a bezpečnostní politika	III. Policejní a justiční spolupráce
Společná zemědělská politika Hospodářská a měnová unie Celní unie a Společný trh Společná obchodní politika Regionální a strukturální politika Dopravní politika Sociální politika Schengenský prostor Občanství EU Vědecko-výzkumná politika Politika hospodářské soutěže Ekologická politika Politika ochrany spotřebitele Vzdělání a Kultura Společná rybolovná politika Azylová a přistěhovalecká politika	Zahraniční politika: Spolupráce v zahraniční politice Dodržování míru Volební pozorovatelé Lidská práva Demokracie Rozvojová pomoc Bezpečnostní politika: Evropská bezpečnostní politika Evropské síly rychlé reakce Odzbrojování	Pašování drog a obchod se zbraněmi Obchod s lidmi Terorismus Zločiny proti dětem Organizovaný zločin Korupce

[6]

Činnost prvního pilíře EU zahrnuje kromě hospodářsko-politických a hospodářsko-právních oblastí, také vytvoření vnitřního trhu, jako prostoru bez vnitřních hranic. V takovémto prostoru je možný volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. V rámci druhého

pilíře jsou stanoveny především společné směrnice zahraniční a bezpečnostní politiky včetně obrany. Pod třetí pilíř EU spadají různé oblasti justiční a policejní spolupráce.

Maastrichtská smlouva poprvé institucionalizovala policejní a justiční spolupráci mezi členskými státy jako záležitost „společného zájmu“.

Byla tedy významným přínosem pro EU zejména v oblasti bezpečnostní a zahraniční politiky, ale jako celek ukázala, že není dostatečně rychlá a pružná. Proto došlo na konferenci členských států k významné úpravě a to tzv. Amsterdamskou smlouvou.

1.1.2 Závěry Evropské rady z Tampere a Vídeňský akční plán

Problematika policejní a justiční spolupráce byla rozvedena v dalších dokumentech politického významu - v závěrech Evropské rady z Tampere (1999) a v tzv. Vídeňském akčním plánu (1998).

Oba tyto „tamperské“ dokumenty byly později nahrazeny tzv. Haagským programem (2004) a jsou dále rozvinuty právně i věcně v návrhu Smlouvy o Ústavě pro Evropu („Ústavní smlouva“).

1.1.3 Amsterdamská smlouva

Byla podepsána v roce 1997 a v platnost vstoupila v roce 1999. Doplnila a revidovala Maastrichtskou smlouvu a rozšířila ji o nové (převážně neekonomické) oblasti. Amsterdamská smlouva revidovala článek 2 Smlouvy o EU s tím, že nově formulovala cíle EU. Zatímco původní Maastrichtská smlouva o EU označovala za cíl třetího pilíře rozvíjet úzkou spolupráci v oblastech justice a vnitřních věcí, Amsterdamská smlouva stanoví obecnější a širší cíl, kterým je zachovávat a rozvíjet Unii jako prostor svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém je zaručen volný pohyb osob ve spojení s vhodnými opatřeními týkajícími se kontroly na vnějších hranicích, práva azylu, přistěhovalectví a předcházení a potírání zločinnosti.

Tohoto cíle má být dosaženo předcházením organizované i neorganizované trestné činnosti a bojem proti ní, zejména proti terorismu, obchodu s lidmi, trestným činům proti dětem, nedovolenému obchodu s drogami a nedovolenému obchodu se zbraněmi, korupci a podvodům.

K obsahovému vymezení základních pojmů lze stručně uvést:

Prostor svobody

Označení prostor svobody zahrnuje zajištění volného pohybu osob v souladu se schengenskými standardy zakotvenými v schengenském acquis, a zároveň i ochranu základních práv a svobod, včetně plného respektování zásady nediskriminace, ochrany soukromé sféry a ochrany osobních údajů.

Patří sem i politika azylová a cizinecká.

Prostor bezpečnosti

Označení prostor bezpečnosti zahrnuje opatření zaměřená na potírání trestné činnosti, zejména terorismu a všech forem organizované trestné činnosti. Tomuto účelu slouží především Haagský program spolu s Akčním plánem k provádění Haagského programu a další dokumenty včetně plánu Unie boje proti drogám.

V této souvislosti je nutné zmínit posílení ústřední role Europolu jako důležitého nástroje unijní politiky zejména na úseku operativním a vyšetřování.

Prostor práva

Označení prostor práva vystihuje problematiku postupného odstraňování rozdílů existujících mezi jednotlivými členskými státy Unie, pokud jde o národní právní úpravy v oblasti trestněprávní i občanskoprávní.

V občanskoprávní oblasti jde především o zjednodušení rámcových podmínek pro přístup občana ke svým právům.

V trestněprávní oblasti se jedná zejména o zlepšení koordinace při trestním stíhání a stanovení minimálních norem pro srovnatelná ustanovení trestního práva hmotného včetně trestů i trestního procesu.

1.1.4 Haagský program

V listopadu roku 2004 přijala Evropská rada pětiletý program nazvaný „Haagský program: posílení svobody, bezpečnosti a práva v Evropské unii“ - zkráceně Haagský program.

Tento dokument, který nahradil dosavadní „tamperské“ dokumenty, představuje zásadní text určující základní politické směry a aktivity EU v dané oblasti.

Cílem Haagského programu je:

- zlepšení schopnosti EU a jejích členských států zaručit občanům základní práva, minimální procesní ochranu a přístup ke spravedlnosti;
- poskytovat potřebným osobám ochranu v souladu s Ženevskou úmluvou o uprchlících a jinými mezinárodními smlouvami;
- regulovat migrační toky a kontrolovat vnější hranice Unie;
- bojovat proti organizovanému mezinárodnímu zločinu a potlačovat hrozbu terorismu, využívat potenciál Europolu a Eurojustu;
- prohloubit vzájemné uznávání soudních rozhodnutí a osvědčení v občanských i trestních věcech a odstraňovat právní a soudní překážky soudních sporů v občanských a rodinných věcech s přeshraničními dopady.

Tohoto cíle má být dosaženo prostřednictvím:

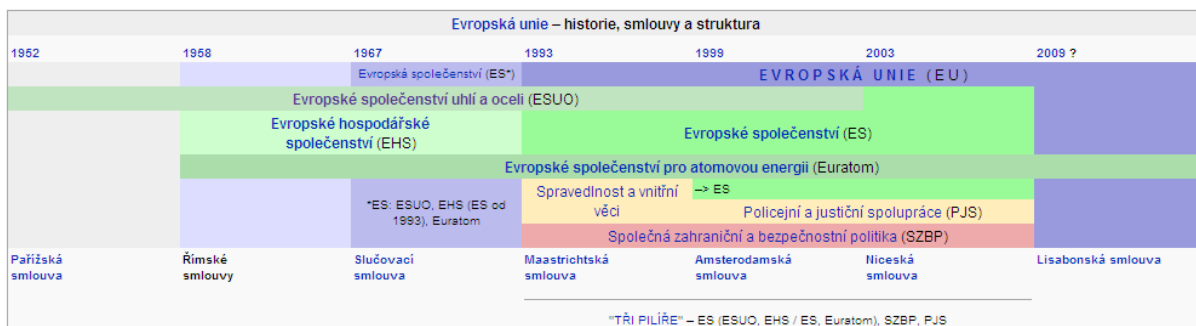
- vytvoření společného azylového systému,
- zlepšení přístupu k soudům,
- praktické policejní a soudní spolupráce,
- sbližování právních předpisů a tvorbou společných politik.

Haagský program se zabývá všemi aspekty politik souvisejících s:

- prostorem svobody, bezpečnosti a práva včetně jejich vnějších rozměrů,
- zejména pak otázkami základních práv a svobod, občanství, azylu a migrace, řízení hranic, integrace, boje proti terorismu a organizované trestné činnosti, soudní a policejní spolupráce a
- otázkami občanského práva.

Vznik a vývoj sjednocování Evropy pro přehlednost zobrazuje obrázek č. 2 – Vznik a vývoj EU.

Obrázek č. 2 - Vznik a vývoj EU

1.2 Česká republika v rámci novodobé historie EU

V červenci 1997 zveřejnila Evropská komise materiál „Agenda 2000“, kde naznačila myšlenky "Silnější a větší unie" a vydala „Posudky o připravenosti všech kandidátských zemí“.

Ve svém Posudku Komise doporučila zahájit jednání s Českou republikou, Maďarskem, Polskem, Estonskem, Slovinskem a Kypru. V prosinci 1997 na summitu v Lucemburku uložila Evropská rada Komisi zpracovávání Pravidelných zpráv o pokroku v přípravě na členství dosaženého jednotlivými kandidátskými státy.

Lucemburský summit dále rozhodl, že v průběhu jara 1998 budou svolány bilaterální mezivládní konference, které zahájí přístupová jednání s 6 státy: Kypru, Maďarskem, Polskem, Estonskem, Českou republikou a Slovinskem (**tzv. lucemburská skupina**). Samotný proces rozšiřování byl zahájen v Bruselu za účasti ministrů zahraničí EU15 a kandidátských států včetně ČR dne 30. března 1998.

Právní rámec byl formulován v „Přístupovém partnerství“. Česká republika předložila v Bruselu 1998 „Národní program přípravy ČR na členství v EU“, který byl postupně vydáván v roce 1999, 2000 a 2001.

V dubnu 1998 začala v Bruselu první část rozhovorů o vstupu ČR do EU – tzv. „screening“= analytické srovnávání legislativy kandidátských zemí s evropským právem. Po předběžných technických jednáních započala v listopadu 1998 vlastní jednání o přistoupení ČR do EU na ministerské úrovni. Pro potřeby screeningu bylo aquis rozděleno dle oblastí do 31 kapitol. Stanoviska ke všem 31 kapitolám vypracovaly také všechny kandidátské státy, které při jednáních zastupoval určený hlavní vyjednávač a jeho tým.

Proces přípravy na členství byl průběžně monitorován ze strany Evropské komise, která od roku 1998 každoročně vydávala „Pravidelné zprávy o pokroku kandidátských zemí v přípravách na členství v EU“. První hodnotící zpráva Komise z roku 1998 byla velmi kritická, především v oblastech státní správy a soudnictví. Vláda se pokusila zrychlit legislativní proces přejímání práva EU. Druhá zpráva Komise 1999 pozitivně označila přijetí vládního dokument „Hospodářská strategie vstupu do Evropské unie“, společné hodnocení priorit hospodářské politiky, významný posun při liberalizaci pohybu kapitálu či přijetí základních pravidel pro prosazování regionální politiky. Přesto byl celkový výsledek plnění Přístupového partnerství označen za neuspokojivý, mimo jiné byla velmi kriticky hodnocena

situace Romů. Zpráva Komise z roku 2000 byla hodnocena mnohem lepší známkou než dvě předchozí, kladně bylo hodnoceno zrychlené přijímání legislativy.

Ve dnech 7. - 11. prosince 2000 se konal summit EU v Nice, na němž se řešilo rozšíření východním směrem a celková reforma institucí.

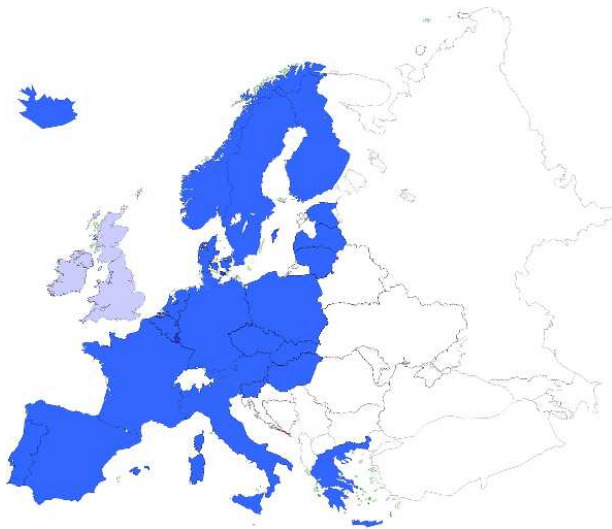
Zpráva z roku 2001 ČR hodnotila výrazně pozitivněji, především v oblasti fungující tržní ekonomiky. Stálým problémem byla situace Romů a reforma státní správy. Rok 2002 byl ve znamení Benešových dekretů - Komise po analýze dodala zprávu, že dekrety z hlediska *acquis* nepředstavují žádné překážky přistoupení ČR. Poslední hodnotící zprávu podala 5.11.2003, tato zpráva byla nazvána „Souhrnná monitorovací zpráva o přípravách České republiky na členství“.

Předvstupní proces byl mezi ČR a dalšími 9 kandidátskými státy na jedné a Evropskou unií na straně druhé ukončen na zasedání Evropské rady ve dnech 12.-13. prosince 2002 v Kodani. Zde byly uzavřeny všechny vyjednávací kapitoly včetně přechodných období, která mají zajistit novým členským zemím nutné přechodné uspořádání některých zásadních záležitostí tak, aby byly schopny se úspěšně vyrovnat se všemi závazky vyplývajícími z členství v EU. Evropská rada rozhodla v souladu se stanoviskem Komise o přijetí 10 nových členských států k datu 1.5.2004.

1.3 Vznik a vývoj schengeského prostoru

Dne 14. června 1985 uzavřely vlády Belgie, Nizozemska, Lucemburska, Francie a Německa v lucemburském městě Schengen „Dohodu o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích“, známou jako Schengenská dohoda. Cílem dohody bylo zrušení kontrol na společných hranicích (tzv. vnitřní hranice) při pohybu státních příslušníků členských států Evropských společenství a usnadnění pohybu zboží a služeb. K faktickému zrušení kontrol na společných hranicích došlo v březnu 1995 a k původním pěti zemím se připojilo ještě Španělsko a Portugalsko. V dalších letech postupně přistupovaly další státy: v roce 1998 Rakousko a Itálie, v roce 2000 Řecko a v březnu 2001 Dánsko, Švédsko, Finsko, Norsko a Island. Od prosince roku 2007 je součástí schengenského prostoru i Česká republika (dále jen „ČR“), která se členem stala společně s Estonskem, Litvou, Lotyšskem, Maďarskem, Maltou, Polskem, Slovenskem a Slovinskem. K 21. prosinci 2007 tvoří schengenský prostor 24 států (viz. obrázek č. 3 – Mapa schengenského prostoru k 21. prosinci 2007) – 22 členských zemí EU a 2 nečlenské země EU – Island a Norsko.

Obrázek č. 3 – Mapa schengenského prostoru k 21. prosinci 2007

[7]

1.3.1 Vysvětlení pojmů

Schengen – lucemburské městečko, ve kterém byly v letech 1985 a 1990 podepsány dohody zakládající schengenskou spolupráci.

Schengenský prostor – území států, na jejichž společných hranicích nedochází k hraničním kontrolám.

Schengenské acquis - soubor právních předpisů tvořících základ schengenské spolupráce. Kromě Schengenské dohody, Schengenské prováděcí úmluvy a protokolů a úmluv o přistoupení k úmluvám ze strany nových států se jedná o rozhodnutí a prohlášení Výkonného výboru (zanikl na základě schengenského protokolu) a všechny následné legislativní akty EU/ES, u kterých je v preambuli uvedeno, že rozvádějí schengenské acquis.

Schengenský informační systém (dále jen „SIS“) - bezpečnostní databázový systém, který provozují členské státy Schengenské smlouvy v souvislosti se zabezpečením hranic.

Občan EU – osoba, která je státním příslušníkem kteréhokoli státu EU.

Cizinec – osoba, která není státním občanem žádného z členských států EU.

Cizinec označený za nežádoucí osobu – cizinec, který má záznam v SIS jako osoba, které má být odepřen vstup.

SIRENE – „Supplementary Information Request at National Entry“ (Žádost o doplňující informace k národnímu záznamu - má se na mysli v SIS), jedná se o evropskou pátrací databázi, jejímž hlavním úkolem je zprostředkovávat doplňující informace k velmi

stručným záznamům v SIS. Přímo komunikuje s národními bezpečnostními a justičními složkami a ostatními SIRENE. Komunikace SIRENE podléhá velmi přísným ustanovením o ochraně údajů. V důsledku toho musí pracovníci SIRENE podstoupit přísné výběrové řízení.

Vnitřní hranice - společné pozemní hranice členských států, včetně říčních a jezerních hranic; letiště členských států pro vnitřní lety; námořní, říční a jezerní přístavy členských států pro pravidelná trajektová spojení. Lze je překračovat na jakémkoli vhodném místě a neprovádí se na nich žádné hraniční kontroly.

Vnější hranice - hranice mezi členskými státy a těmi, kteří se na schengenské spolupráci nepodílí (tzv. třetí státy), stejně tak jako jejich letiště a námořní přístavy. Lze je překračovat pouze na hraničních přechodech a všichni občané třetích států procházejí důkladnou kontrolou – ověření, zda občan třetího státu splňuje všechny podmínky pro vstup do schengenského prostoru.

Třetí stát – stát, který není smluvní stranou.

Povolení k pobytu – jakýkoli typ povolení vystavený smluvní stranou, které opravňuje k pobytu na jejím území.

Volný pohyb osob bez kontrol na společných hranicích je hlavním cílem a smyslem schengenské spolupráce. Shoduje se s jedním ze základních principů evropské integrace – zakládající smlouvy Evropských společenství deklarovaly vytvoření vnitřního trhu, ve kterém je zajištěn volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu.

1.3.2 Právní úprava

Dohoda o postupném rušení kontrol na společných hranicích

Dohoda o postupném rušení kontrol na společných hranicích, známá také jako Schengenská dohoda, byla podepsána 14. června 1985 v Lucemburském městečku Schengen. Dohoda byla poměrně stručná a nebylo třeba její ratifikování parlamenty smluvních stran, ale stanovila hrubý rámec do budoucna. Dohoda má dvě hlavy:

- **první hlava dohody** – opatření s kratší dobou realizace – upravuje otázky společné kontroly na státních hranicích, sjednocení vízové politiky včetně vydávání víz, boje proti nedovolenému obchodu s omamnými látkami, zbraněmi, dále otázky nedovoleného vstupu a pohybu osob, přepravy zboží přes státní hranici v rámci silniční,

železniční nebo vodní dopravy. Cílem je kontrola vozidel přejíždějících společné hranice pouze zrakem a bez zastavení, zřízení společných kontrolních stanovišť a posílení spolupráce mezi celními a policejními orgány.

- **druhá hlava dohody** – opatření s delší dobou realizace – zabývá se otázkami přesunu kontrol z vnitřních hranic členských států na vnější hranice a s tím souvisejícím sjednocením legislativních a administrativních předpisů. V oblasti sjednocení legislativy a předpisů jde hlavně o oblast omamných látek, zbraní a výbušnin a přihlašování cestujících v hotelích. V oblasti vízové politiky jde o sjednocení podmínek pro vstup na území jednotlivých států, ale také o stanovení zemí, se kterými bude vízový nebo bezvízový styk. [5]

Hlavní cíl, kterého mělo být podpisem dohody docíleno, bylo vytvoření prostoru volného pohybu osob. Toho se mělo dosáhnout zrušením kontrol na společných pozemních hranicích a zároveň posílením ochrany hranic vnějších. Otevření hranic nemělo přispět ke zvýšenému počtu páchaní trestních činů, proto později přijatá prováděcí úmluva obsahovala mimo jiné i prostředky pro spolupráci ve vízové oblasti, součinnosti policejních složek a zavedení tzv. SIS. Prováděcí úmluva bude podrobněji rozebrána v následujícím textu.

Prováděcí úmluva k Schengenské dohodě

K naplnění Schengenské dohody byla 19. června 1990 podepsána prováděcí úmluva (*Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14.června 1985*), která ve svých 142 člancích konkrétně rozvedla a specifikovala schengenskou dohodu – představovala záruky a podmínky fungování Schengenského prostoru. Úmluva podléhala ratifikaci parlamenty členských států.

Struktura prováděcí úmluvy je následující:

- Hlava I. – Definice základních pojmů – cílem zabezpečit jednotný výklad úmluvy všemi členskými státy.
- Hlava II. – Zrušení kontrol na vnitřních hranicích a pohyb osob – dále členěná na kapitoly – vnitřní hranice, vnější hranice, problematika víz, problematika pohybu cizinců, povolování pobytu, povinnosti dopravců, vyřizování žádostí o azyl
- Hlava III. – Policie a bezpečnost – obsahuje 7 kapitol a zabývá se otázkami policejní spolupráce, vzájemné pomoci v trestních věcech, zákaz dvojího trestu, vydávání osob, převod výkonu rozsudků, boj proti drogové kriminalitě, ustanovení o střelných zbraních a střelivu

- Hlava IV. - Schengenský informační systém – zřízení, provoz a využití systému, který poskytuje přístup k záznamům o osobách a věcech pro účely kontrol policejními a celními orgány, vydávání víz, povolení k pobytu a pohybu osob
- Hlava V. – Přeprava a pohyb zboží – smluvní strany se zavazují zajistit zákony a předpisy tak, aby nebránily pohybu zboží na vnitřních hranicích
- Hlava VI. – Ochrana osobních údajů – ochrana jednotlivců s ohledem na automatické zpracování osobních údajů
- Hlava VII. – Výkonný výbor – má zajistit, aby úmluva byla uplatňována správně. Vstupem Amsterdamské smlouvy v platnost převzala její úkoly Rada pro justici a vnitřní věci Evropské úmluvy
- Hlava VIII. – Závěrečná ustanovení – staví platnosti ustanovení práva Společenství před Prováděcí úmluvu – pokud některá ze stran bude chtít jednat o hraničních kontrolách se třetím státem, musí o tomto úmyslu včas informovat ostatní strany. [5]

Při vlastní aplikaci práva se setkáváme s některými odchylkami od našeho právního systému. Schengenská prováděcí dohoda byla původně uzavřena jako mezinárodní smlouva, která deklaruje pouze závazky států a nezakládá žádná práva a povinnosti pro občany a úřady členských zemí. Výjimky z této zásady je možné zajistit jen na základě národního práva a příslušného vztahu ústavního práva k mezinárodnímu právu.

1.3.3 Vztah Schengenu a Amsterdamské smlouvy

Se zvyšující se rozlohou schengenského prostoru narůstal i jeho politický význam. Amsterdamská smlouva prostřednictvím protokolu zahrnuje schengenskou spolupráci do rámce EU. Byla dalším krokem při tvorbě společné migrační a azylové politiky tím, že prohloubila vazbu mezi Evropskou unií a mimo stojícím Schengenským systémem. Smlouva učinila z schengenského *acquis* standardní součást práva EU/ES, kterou je každý nový členský stát povinen převzít v plném rozsahu – od 1999 se každý nový členský stát EU stane součástí schengenského prostoru. Schengen se touto smlouvou posunul pod právní rámec ES/EU. Do procesu kontroly a spoluúčasti na schengenském systému byl zapojen Evropský parlament i Evropský soudní dvůr. Oblasti politiky týkající se azylu a cizinců byly převedeny z třetího pilíře do prvního, tzn. byli začleněni do smlouvy o ES.

Úplnému zapojení bránila neúčast Velké Británie a Irska na schengenské spolupráci. Oba státy mají rozdílný pohled na interpretaci článku 14 Smlouvy o založení ES (*Vnitřní trh zahrnuje prostor bez vnitřních hranic, ve kterém je v souladu s ustanovením této smlouvy*

zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu.). [9] Oproti ostatním členským státům zastávají názor, že právo volného pohybu přísluší pouze občanům zemí EU. Ostatní členské státy souhlasí s právem volného pohybu i pro občany s legálním pobytem na území Unie.

1.3.4 Vstup a pobyt na území schengenského prostoru

Posílení kontroly na vnějších hranicích Schengenu

Vnější hranice

Všechny osoby, které mají právo Společenství na volný pohyb při překračování vnější hranice schengenského prostoru, podléhají minimální kontrole. Jejím účelem je ověření jejich totožnosti na základě předložení cestovních dokladů. Taková minimální kontrola spočívá v rychlém a jednoduchém ověření platnosti dokladu, který jeho držitele opravňuje překročit hranici a v ověření výskytu známek případného pozměnění nebo padělání cestovního dokladu.

Státní příslušníci třetích zemí

Státní příslušníci třetích zemí jsou při vstupu do a výstupu z Schengenského prostoru podrobena důkladné kontrole. Pokud jsou podrobena důkladné kontrole mimo hraniční přechod, jsou o účelu a postupu takové kontroly informováni.

Při provádění hraničních kontrol na vnější hranici nesmí příslušníci pohraniční stráže nikoho diskriminovat. Kontroly se mohou týkat též dopravních prostředků a předmětů, které jsou v držení osob překračujících hranice.

Vnitřní hranice

Vnitřní hranice schengenského prostoru mohou všechny osoby překročit v jakémkoliv místě, aniž by byla prováděna hraniční kontrola těchto osob, bez ohledu na jejich státní příslušnost. V případě závažné hrozby pro veřejný pořádek nebo vnitřní bezpečnost může členský stát výjimečně zavést ochranu svých vnitřních hranic po omezenou dobu. K takovému kroku přistoupilo v minulosti např. Německo, které s ohledem na bezpečnostní situaci zavedlo kontroly po dobu trvání Mistrovství světa ve fotbale. Kromě eliminace hrozby teroristického útoku bylo účelem kontrol zabránit vstupu na území státu osobám, které by mohly být účastníky fotbalového výtržnictví.

Odepření vstupu

Osobami, jimž může být odepřen vstup do schengenského prostoru, se rozumí jakýkoliv státní příslušník třetí země, který je veden v SIS (podle článku 96 Schengenské prováděcí úmluvy) jako osoba, které má být odepřen vstup.

Harmonizace vízové a cizinecké politiky

Výrazem harmonizace vízové politiky států schengenského prostoru, ke které se státy smluvně zavázaly, je zavádění systému společných víz ve formě **jednotného schengenského víza** („Schengenské vízum“). To opravňuje držitele v zásadě k volnému pohybu po celém schengenském prostoru po dobu maximálně tří měsíců. Přitom existuje možnost omezit platnosti schengenského víza pouze na některé členské státy. Použitelnost schengenského víza je v rozmezí 1 - 6 měsíců, v určitých případech i déle. Délka povoleného pobytu se dělí mezi počet povolených vstupů.

Udělování víz

Udělování víz je výhradně v kompetenci diplomatických misí a konzulárních úřadů států Schengenské dohody, přičemž ve výjimečných případech vízum mohou udělit také pohraniční orgány.

Kategorie schengenského víza a jeho platnost

Rozeznáváme tyto kategorie schengenského víza:

1. **typ A - vízum pro letištní tranzit**, které opravňuje držitele zdržovat se při mezipřistání v tranzitu letiště a neopravňuje ho ke vstupu na území daného státu,
2. **typ B - průjezdní (tranzitní) vízum**, které opravňuje k průjezdu územím schengenského prostoru za účelem dosažení jiného třetího státu; uděluje se pro jednorázový, dvojnásobný nebo výjimečně také několikanásobný tranzit, přičemž doba každého průjezdu nesmí překročit pět dnů,
3. **typ C - krátkodobé vízum**, které opravňuje ke vstupu na území schengenského prostoru za účelem nepřerušného pobytu nebo různých, po sobě následujících pobytů v celkové délce maximálně tři měsíce, a to během půl roku od data prvního vstupu, pro jeden nebo více vstupů,
4. **typ D+C - dlouhodobé národní vízum**, platí současně jako krátkodobé schengenské vízum. [8]

Platnost schengenského víza zaniká pokud:

- skončí platnost víza,
- vyprší platnost cestovního dokladu,
- cizinec vyčerpá finanční prostředky pro další pobyt,
- v mezidobí byl proveden záznam v SIS o odepření vstupu,
- provinil-li se zejména proti veřejnému pořádku nebo bezpečnosti státu.

Národní vízum:

Vízum pro pobyt delší než tři měsíce se uděluje jako národní vízum. Udělení nepodléhá schengenské úpravě, nýbrž národnímu právu. V rámci krátkodobého pobytu je možná i výdělečná činnost většinou na základě pracovního povolení podle právních předpisů jednotlivých států. Je-li cizinec ze třetí země řádně a trvale zaměstnán u podniku se sídlem v některém ze států EU, EHS nebo Švýcarska, smí pracovat v rámci volného poskytování služeb přechodně (maximálně 3 měsíce), bez pracovního povolení, pro tento podnik v jiném státě Schengenské dohody.

Právo na tranzit, pro držitele národního povolení k pobytu, má cizinec ze třetí země k návratu do státu Schengenské dohody, kde má svůj stálý pobyt. Pokud má v některém státě Schengenské dohody záznam o odepření vstupu, právo na tranzit zaniká.

Občané EU, Islandu, Norska, Švýcarska a Lichtenštejnska jsou při překračování vnějších hranic podrobeni minimální kontrole – tj. rychlé a jednoduché ověření cestovního dokladu s cílem zkontrolovat jeho platnost a odhalit výskyt známek pozměnění nebo padělání a s účelem ověřit zda se jedná o státní příslušníky EU, státní příslušníky Islandu, Norska, Švýcarska a Lichtenštejnska nebo o jejich rodinné příslušníky. Tato kontrola může zahrnovat vyhledání informací o odcizených, neoprávněně užívaných, ztracených nebo neplatných dokladech v příslušných databázích.

Státní příslušníci třetích zemí jsou při překračování vnější hranice podrobeni důkladné kontrole – tj. kontrola spočívající v ověření, zda státní příslušník třetí země splňuje všechny podmínky vstupu na území státu Schengenu. Totožnost se ověřuje podle předloženého cestovního dokladu. Ostatní podmínky vstupu na území Schengenu jsou kromě platného cestovního dokladu:

- platné vízum, pokud je požadováno nebo platné povolení k pobytu,

- zdůvodnění účelu a podmínek předpokládaného pobytu společně se zajištěním dostatečných prostředků k pobytu na dobu předpokládaného pobytu a na návrat do země původu,
- nejsou osobami vedenými v SIS, jimž má být odepřen vstup,
- nejsou považováni za hrozbu pro veřejný pořádek, vnitřní bezpečnost, veřejné zdraví nebo mezinárodní vztahy kteréhokoli ze schengenských států.

O provedené kontrole na vnější hranici jak při vstupu tak při výstupu se provede záznam do cestovního dokladu formou razítka.

Státní příslušník třetí země – rodinný příslušník občana EU (stejně tak Islandu, Norska, Švýcarska a Lichtenštejnska) je při překračování vnější hranice podroben minimální kontrole. Ověřuje se totožnost na základě předloženého cestovního pasu a kontroluje se doklad potvrzující rodinný vztah k občanu EU (a výše uvedených států). Pokud je podmínkou pobytu na území platné vízum, kontroluje se i toto vízum. Nevyžaduje-li se vízum, k pobytu do 3 měsíců, musí mít platné povolení nebo průkaz k pobytu vydané státem EU (nebo výše jmenovaných států). Rodinný příslušník nesmí být veden v SIS jako osoba, které má být odepřen vstup na území schengenu.

Občané EU, Islandu, Norska, Švýcarska a Lichtenštejnska mají právo pobývat na území EU a vyjmenovaných států po dobu 3 měsíců s platným dokladem totožnosti nebo cestovním pasem. U pobytu, který by přesáhl 3 měsíce, jsou tito občané oprávněni požádat o povolení k pobytu, které se řídí pravidly daného státu.

Státní příslušníci třetích zemí bez vízové povinnosti mohou pobývat na území schengenských států po dobu 3 měsíců. Po této době mají povinnost opustit schengenský prostor nebo si musí zažádat o dlouhodobé vízum nebo povolení k pobytu udělované v souladu s právními předpisy daného státu.

Státní příslušníci třetích zemí s vízovou povinností mohou pobývat na území schengenu na základě jednotného schengenského víza typu B nebo C, které držitele opravňuje k pobytu na území po dobu vyznačenou ve vízu, nejvýše 3 měsíce během šesti měsíců ode dne prvního vstupu na území Schengenu. Při pobytu delším potřebují dlouhodobé vízum nebo povolení k pobytu daného státu. Dlouhodobé vízum typu D opravňuje držitele k průjezdu (max. 5 dní) přes území schengenských států až na území států, které toto vízum udělilo. Na území státu, který držitele eviduje jako nežádoucí osobu, nesmí vstoupit. Lze udělit tzv. kombinované vízum typ D + C, které umožňuje pobyt i v jiných schengenských státech.

Státní příslušníci třetích zemí, kteří mají povolení k pobytu, mohou pobývat na území ostatních států po dobu až 3 měsíců. Při delším pobytu potřebují dlouhodobé vízum nebo povolení k pobytu udělené daným státem.

1.3.5 Schengenský informační systém

SIS je bezpečnostní databázový systém, který provozují členské státy Schengenské smlouvy v souvislosti se zabezpečením hranic. Je základním prvkem, bez kterého by nemohly být odstraněny vnitřní hranice Schengenského prostoru.

Primárním účelem je získávání záznamů o osobách a věcech při pobytových kontrolách, celních a policejních kontrolách, při vydávání víz a povolení k pobytu. Obecným cílem je přispívat k udržení veřejného pořádku a bezpečnosti na území smluvních států.

Osobní data v SIS zahrnují údaje o osobách se zákazem pobytu, osobách pohřešovaných nebo podezřelých ze závažných trestních činů. Kromě osob eviduje SIS i katalog odcizených vozidel, zbraní, bankovek. SIS je proto nezbytný při realizaci Schengenské úmluvy o pohybu osob, ale i při zajišťování policejní a soudní spolupráce v trestních případech – umožňuje spolupráci úřadů účastnících se na vytváření prostoru bez hranic.

System se skládá z národních složek (N-SIS) a z centrální technické podpory (C-SIS). C-SIS má sídlo ve Štrasburku a jménem všech zúčastněných států je spravován Francií. Soubory dat v N-SIS jsou identické se soubory v C-SIS. Tyto soubory jsou předávány on-line prostřednictvím centra C-SIS. Úřady v jednotlivých členských státech mají přístup pouze do svého národního souboru dat N-SIS. Schengenská úmluva obsahuje i kapitolu týkající se ochrany osobních dat a dat uložených v SIS. Pro dohled nad C-SIS byl ustanoven speciální Společný kontrolní úřad.

V případě nalezení osoby, vozidla, věci v SIS, kontaktuje uživatel příslušnou národní kancelář SIRENE, kde získá další informace. Hlavní úkol národních kanceláří je zprostředkování doplňujících informací k záznamům obsaženým v SIS. Národní centrála SIRENE (dále jen „NC SIRENE“) zajišťuje nepřetržitou službu a je tak neustále k dispozici pro potřeby především orgánů činných v trestních řízeních. NC SIRENE není dostupná přímo pro občany - jakékoliv požadavky je třeba vždy realizovat cestou místně příslušného útvaru Policie ČR nebo jiných státních orgánů (např. vyhlášení pátrání po odcizeném vozidle nebo

pohřešovaném rodinném příslušníkovi). SIRENE odpovídá za kvalitu, zákonnost, odůvodněnost a aktuálnost záznamů vůči zahraničí.

Prudký nárůst počtu členských států EU (SIS počítal s účastí 18 států – 15 států EU, Island a Norsko + 1 neobsazeno) a zastaralost počítačové technologie byly příčinou vývoje druhé generace SIS (dále jen „SIS II“). SIS II musí vyhovět následujícím kritériím:

- možnost zvyšování svého objemu – schopnost pracovat s více než dvojnásobným počtem členských států,
- flexibilita – schopnost zpracovat větší množství dat a nový typ dat, např. propojení výstražných informací a využití biometrických informací,
- jednotný ráz – homogenní systém má pozitivní dopad na ověřování dat a jejich kvalitu, spolehlivost a bezpečnost,
- spolehlivost – zajistit správnost dat, jejich bezpečné a hlavně včasné dodání,
- úspornost – řízení systému na ústřední i národní úrovni by mělo být jednoduché a tím i méně finančně náročné,
- bezpečnost – zajištění systému fyzicky (omezený vstup do sídla systému) i logisticky (omezený přístup k četbě, úpravám a odstraňování dat).

Původní termín dokončení SIS II byl stanoven do konce roku 2006. Tento termín se z technických důvodů nepodařilo dodržet, a proto byl prodloužen do konce roku 2007. Odložení dobudování SIS II až na rok 2009 by znamenalo, že nové členské státy EU by nevstoupily do Schengenského systému. Návrh řešení přineslo Portugalsko pod názvem SISone4all a v návrhu se opřelo o svůj národní NSIS I, na jehož základě doporučilo rozšířit o všechny nové členy, i Českou republiku. Rada EU iniciovala vyhodnocení technických, finančních, právních, organizačních a správních aspektů tohoto návrhu. Výsledkem byla řada přínosů (brzká integrace nových členů, zlepšení policejní spolupráce prostřednictvím SIRENE, finanční úspora pro státy, které zruší kontroly na vnitřních hranicích, aj.), ale měla i nedostatky (zpoždění dokončení SIS II, další finanční náklady pro všechny strany, méně času na řešení materiálních, organizačních problémů souvisejících s hraničními kontrolami, apod.). Po zvážení všech kladů a záporů ministři vnitra členských států EU na svém zasedání schválili projekt SISone4all a tím rozhodli o zrušení hraničních kontrol na pozemních přechodech k 31.12.2007 a na letištích v březnu roku 2008 a nové členské státy se staly součástí Schengenského prostoru. Pozemní hranice u nás byly zrušeny k 21.12.2007.

Rozhodnutím Rady byl zřízen systém pro výměnu vízových údajů mezi členskými státy pod názvem „Vízový informační systém“ (dále jen „VIS“). Tvoří ji jako SIS, Ústřední vízový informační systém (dále jen „CS-VIS“), národní uživatelská rozhraní (dále jen „N-VIS“) a vnitrostátní infrastruktura (národní systém N-VIS, konzuláty, hraniční přechody, imigrační a policejní orgány). Centrální jednotka je rovněž umístěna ve Štrasburku.

Nutnost zesílení ochrany vnější hranice schengenského prostoru vedl ke zřízení Evropské agentury pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích pod názvem FRONTEX se sídlem ve Varšavě. FRONTEX koordinuje operativní spolupráci mezi členskými státy v oblasti řízení vnějších hranic. Napomáhá při odborné přípravě a při tvorbě standardů odborné přípravy, provádí analýzu rizik, pokračuje v rozvoji výzkumu souvisejícího s kontrolou a ostrahou vnějších hranic.

2 Analýza vstupu a pobytu cizinců v ČR

2.1 Zapojení České republiky do schengenské spolupráce

Česká republika přistoupila k schengenskému prostoru 21. 12. 2007. Tímto dnem byly zrušeny kontroly na pozemních hranicích a od 30. 3. 2008 i na mezinárodních letištích při letech v rámci schengenského prostoru. Vnitřní hranice mohou tedy občané ČR překračovat bez hraničních kontrol (nemusí na hraničních přechodech předkládat identifikační průkaz – cestovní pas, občanský průkaz), ale nesmí zapomenout na povinnost, mít platný cestovní doklad u sebe. V případě vážného ohrožení bezpečnosti nebo veřejného pořádku může ČR dočasně kontroly na svých vnitřních pozemních hranicích znovu zavést.

Krátkodobá víza, která byla cizinci udělena před vstupem ČR do schengenského prostoru, zůstanou platná po dobu v nich vyznačenou. Po tuto dobu opravňují tato víza k pobytu na území ČR, ale do Schengenského prostoru cizinec na toto vízum vstupovat nesmí. Cizinci pobývající na území na povolení k dlouhodobému pobytu a s platným cestovním dokladem, mohou cestovat po Schengenu po dobu, která v souhrnu nepřesáhne 3 měsíce.

ČR zapojením do schengenského prostoru získala přístup k údajům vedeným v SIS. SIS je společný informační systém členských států, který umožňuje kompetentním úřadům (v ČR je to Ministerstvo vnitra, ředitelství a oblastní ředitelství služby cizinecké policie a jeho dislokovaná pracoviště, Ministerstvo zahraničních věcí a zastupitelské úřady) v členských státech získávat informace o sledovaných osobách a předmětech.

2.1.1 Přínos informačních systémů pro ČR

Policisté mohou standardním dotazem současně do národních databází i do SIS zjistit, zda osoba nebo věc není hledána v některém z členských států a v případě kladné odpovědi obdrží informaci, jak se v takovém případě zachovat. Mohou též sami pořizovat záznamy o hledaných osobách a věcech, které budou po zadání dostupné všem policistům v ostatních členských státech.

Zrušení kontrol na vnitřních hranicích přemístilo policisty z hraničních přechodů více do vnitrozemí, kde posílili policejní činnost u jiných útvarů Policie ČR. Rozšířila se také spolupráce s kolegy přes hranici včetně společného a přeshraničního nasazení (např. silniční kontroly, pokračování v pronásledování pachatele na území druhého státu, atd.).

NC SIRENE spolupracuje při plnění svých úkolů s útvary policie v ČR a policisty v zahraničí, ale také s Celní správou, justičními složkami – Státní zastupitelství, Soudy, dále pak s Ministerstvem spravedlnosti a všemi jejich partnery v členských státech. Spolupráce je i s Eurojustem – evropskou jednotkou pro justiční spolupráci.

Zabezpečení jednotlivých systémů v ČR je v kompetenci Odboru mezinárodní policejní spolupráce (dále jen „OMPS“). OMPS je odborem Policejního prezidia ČR. V jeho kompetenci je koordinace mezinárodní policejní spolupráce Policie ČR se zahraničními partnery uskutečňovaná v rámci mezinárodních organizací a institucí podléjících se na prosazování práva. OMPS sdružuje:

- INTERPOL („International Criminal Police Organization“) - Mezinárodní organizace kriminální policie je největší policejní organizací na světě a jako mezinárodní mezivládní organizace zabezpečuje policejní spolupráci v kriminálně-policejní oblasti mezi smluvními státy organizace. V současné době sdružuje INTERPOL 184 členských států,
- SIRENE – je ústředním bodem pro výkonnou schengenskou spolupráci a především pro pátrání cestou SIS,
- EUROPOL - jeho cílem je zlepšit účinnost a spolupráci příslušných orgánů členských států Unie při předcházení závažným formám mezinárodní trestné činnosti a boje proti nim.

2.2 Vstup cizinců na území ČR

Vstup a pobyt cizinců na území ČR upravuje zákon číslo 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území v platném znění. Tento zákon stanoví podmínky pro vstup cizince na území ČR, jeho pobyt na něm, vymezuje druhy pobytů, cestovní doklady, doklady vydávané ČR a v neposlední řadě řeší i přestupky cizinců, důvody ukončení pobytu na území a správní vyhoštění.

Cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem ČR. Zákon se nevztahuje na cizince, který ČR požádal o ochranu formou azylu. Problematika azylu je řešena zákonem číslo 325/1999 Sb., o azylu. Cizincem rovněž není osoba pobývajíc na území na základě zvláštního právního předpisu, který upravuje pobyt cizích ozbrojených sil. Právní postavení cizinců podléhá vnitrostátní úpravě. Cizinec musí respektovat právní řád státu, ve

kterém hodlá pobývat. Výjimku tvoří osoby požívající výsad a imunit dle mezinárodního práva.

Občané jednotlivých členských států EU mají právo volného pohybu osob na území ČR. Mohou vstupovat a pobývat na území bez zvláštních omezení, a to pouze na základě platného cestovního dokladu nebo dokladu totožnosti. Nepotřebují žádné vízum a k pobytu do 3 měsíců ani povolení k pobytu. Pokud budou pobývat déle než 3 měsíce, např. z důvodu zaměstnání, studia, podnikání nebo jiné činnosti, mohou si požádat o vydání potvrzení o přechodném pobytu nebo o povolení k trvalému pobytu, není to však podmínka pro pobyt na území. Režim vstupu a pobytu uplatňovaný vůči občanům EU se používá i u občanů Norska, Islandu, Lichtenštejnska a Švýcarska. K žádosti doloží cestovní doklad, doklad potvrzující účel pobytu a fotografii.

Rodinný příslušník občana EU (např. manžel, cizinec mladší 21 let, kterého vyživuje a žije s ním ve společné domácnosti, nezaopatřený přímý příbuzný ve vzestupné nebo sestupné linii), je tzv. občan třetích zemí (např. žena, státní příslušnosti ukrajinské, si vezme za manžela muže, státní příslušnosti německé, žena je tedy rodinným příslušníkem občana EU). Rodinný příslušník potřebuje ke vstupu na území ČR příslušné vízum, pokud je občanem státu, na který se vízová povinnost vztahuje. Seznam států, na které se vízová povinnost nevztahuje, je uveden v nařízení Rady ES č. 539/2001 nebo jsou to státy, se kterými má ČR v souladu s uvedeným nařízením sjednanu dohodu o zrušení vízové povinnosti a pokud byla vízová povinnost zrušena nařízením vlády ČR. Pokud je rodinný příslušník občana EU držitelem průkazu o pobytu rodinného příslušníka občana EU nebo průkazu o povoleném trvalém pobytu vydaného jiným členským státem EU a doba pobytu na území nepřekročí 3 měsíce, je oprávněn ke vstupu na území ČR bez víza.

Vstup a pobyt občanů tzv. „třetích států“ na území ČR, tj. občanů ze zemí mimo EU, Švýcarsko, Norsko, Island a Lichtenštejnsko, je možný s platným vízem, pokud se nejedná o státy, které vízové povinnosti nepodléhají. Občané těchto států mohou na území pobývat bez víza po dobu 3 měsíců. Je-li účelem pobytu na území výdělečná činnost, jsou povinni požádat o povolení k zaměstnání u příslušného úřadu práce dle místa výkonu zaměstnání a na základě tohoto povolení mohou požádat o udělení víza.

2.2.1 Legální pobyt cizinců na území ČR

Na území ČR může cizinec pobývat:

- přechodně bez víza,
- na základě krátkodobého víza, dlouhodobého víza, diplomatického nebo zvláštního víza,
- na základě povolení k přechodnému pobytu,
- na základě výjezdního příkazu.

Víza udělovaná ČR jsou:

Krátkodobá víza jsou:

- a) letištní vízum – typ A
- b) průjezdní vízum – typ B
- c) vízum k pobytu do 90 dnů – typ C

Vízum typu A, B nebo C udělené smluvním státem, které jeho držitele opravňuje k pobytu i na území jiného smluvního státu (dále jen "jednotné schengenské vízum"). [20]

Dlouhodobá víza jsou:

- a) vízum k pobytu nad 90 dnů - vízum typu D,
- b) vízum typu D nebo D+C udělené smluvním státem, které opravňuje jeho držitele k pobytu i na území jiného smluvního státu (dále jen „dlouhodobé vízum smluvních států“). [20]

Krátkodobá víza, **vízum do 90 dnů**, uděluje zastupitelský úřad (dále jen „ZÚ“) ČR v cizině po předložení ověřeného pozvání nebo na základě žádosti. Účelem krátkodobého pobytu na území je převážně turistika, krátkodobá návštěva příbuzných, kteří na území pobývají dlouhodobě nebo trvale nebo obchodní jednání. ZÚ si před udělením víza vyžádá od **inspektorátu cizinecké policie** (dále jen „ICP“) stanovisko, podle kterého potom udělí nebo neudělí vízum. ZÚ udělí vízum jako jednorázové, ke dvěma vstupům nebo vícenásobné. Vízum opravňuje k pobytu na území po dobu v něm uvedenou, celková doba pobytu však nesmí překročit 3 měsíce. V uděleném vízu se uvede účel, který opravňuje k pobytu na území.

Letištní vízum – uděluje ZÚ na žádost cizince, který vízum potřebuje z důvodu čekání na letecký spoj v tranzitním prostoru mezinárodního letiště. Seznam států, na které se tato povinnost vztahuje, stanoví vyhláška Ministerstva vnitra. Výjimku tvoří držitelé diplomatického, služebního nebo úředního pasu. Letištní vízum může být udělené jako

jednosměrné (opravňuje k pobytu po dobu čekání na letecký spoj uvedený v letence) nebo obousměrné (opravňuje k dvojímu pobytu po dobu čekání na letecký spoj uvedený v letence).

Průjezdni vízum – uděluje diplomatická mise nebo konzulární úřad ČR na žádost cizince, který hodlá projíždět přes území ČR z jednoho státu na území jiného státu. Uděluje se jako jednosměrné (opravňuje k pobytu na území po dobu 5 dnů), obousměrné (opravňuje ke dvojímu pobytu na území po dobu 5 dnů) nebo bez omezení počtu cest (opravňuje k opakovanému pobytu na území po dobu 5 dnů).

Letištní vízum, průjezdni vízum a vízum k pobytu do 90 dnů může ČR udělit jako jednotné schengenské vízum. Cizinec však musí splnit podmínky udělení schengenského víza. Jedná se o následující podmínky:

- cizinec není zařazen do informačního systému smluvních států,
- není důvodné nebezpečí, že by cizinec mohl při pobytu na území smluvního státu ohrozit jeho bezpečnost, narušit veřejný pořádek nebo ohrozit mezinárodní vztahy smluvních států,
- ČR je cílem jeho cesty a při průjezdu územím smluvních států je prvním smluvním státem, do kterého na toto vízum vstoupí,
- cestovní doklad, opravňuje ke vstupu do všech smluvních států,
- cizinec předloží náležitosti k udělení požadovaného druhu víza.

Celková doba pobytu nesmí překročit 3 měsíce v průběhu 6 měsíců ode dne vstupu na území těchto států. U schengenského víza může být omezena územní platnost, tato skutečnost je ostatním smluvním státům oznámena.

Vízum k pobytu nad 90 dnů uděluje policie na žádost cizince, který hodlá pobývat na území za účelem vyžadujícím pobyt delší než tři měsíce. Žádost o udělení českého víza k pobytu nad 90 dnů podává cizinec na jednotném tiskopise doloženém patřičnými náležitostmi na zastupitelském úřadě ČR v zahraničí. ZÚ potvrdí přijetí žádosti jejím zavedením do elektronické podoby – do tzv. EVIC 2 Cizineckého informačního systému – evidence vízových cizinců. Vyplněnou žádost s příloženými náležitostmi zašle ZÚ poštou místně příslušnému ICP k jejímu posouzení (místně příslušné oddělení se určí dle místa ubytování cizince na území). Po prověření žádosti a všech náležitostí zašle ICP elektronickou poštou stanovisko ZÚ o udělení případně neudělení víza. V případě kladného stanoviska ZÚ vylepí vízum do cestovního pasu žadatele.

Náležitosti k žádosti o udělení víza nad 90 dnů jsou:

- a) cestovní doklad,
- b) doklad potvrzující účel pobytu,
- c) prostředky k pobytu (to neplatí v případě, kdy cizince žádá o udělení víza za účelem zaměstnání – v tomto případě se prostředky k pobytu nepředkládají),
- d) doklad o zajištěném ubytování po dobu pobytu na území,
- e) výpis z Rejstříku trestů ČR k posouzení trestní zachovalosti – pouze u cizinců starších 15 let,
- f) fotografie.

Před vyznačením víza na ZÚ je cizinec povinen ještě předložit doklad o cestovním zdravotním pojištění po dobu pobytu na území.

Přechodný pobyt na území na základě povolení k dlouhodobému pobytu

Žádost o povolení k dlouhodobému pobytu se podává místně příslušnému ICP, u které má cizinec hlášen pobyt. ICP udělí cizinci dlouhodobý pobyt na základě kladně vyřízené žádosti. Dochází ke změně pobytového statusu z vízového cizince na cizince s dlouhodobým pobytem na území ČR. Vyznačení povolení k dlouhodobému pobytu provede ICP nalepením štítku o povolení k pobytu do cestovního dokladu cizince. Vzor štítku o povolení k pobytu je uveden v Příloze č. 2.

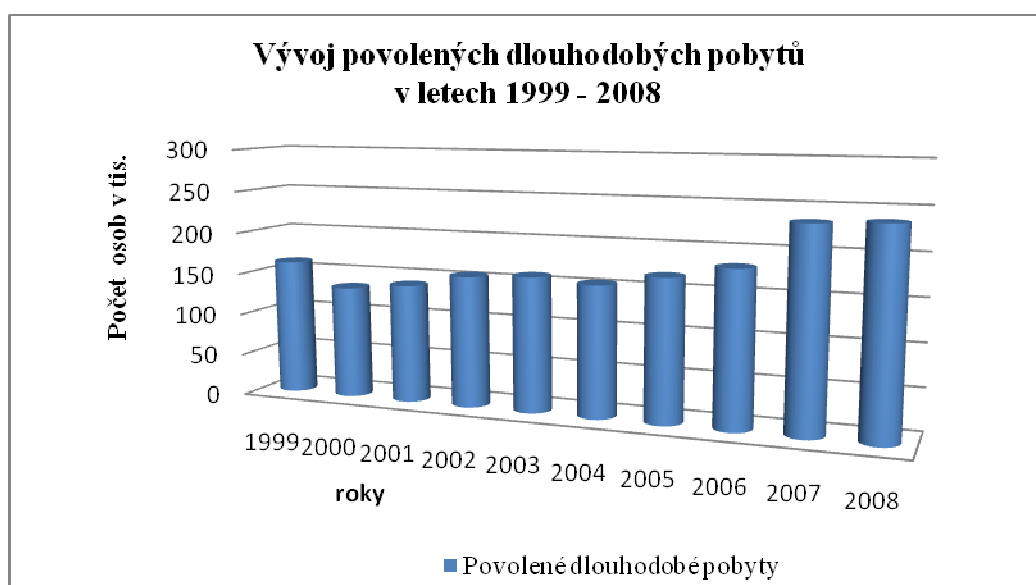
Zatímco vízum k pobytu nad 90 dnů se vydává s dobou platnosti nejvýše 365 dní, dlouhodobý pobyt může být udělen až na 2 roky (podle účelu pobytu). Dobu platnosti povolení k dlouhodobému pobytu lze opakovaně prodlužovat, vždy podle účelu pobytu a předložených náležitostí.

Náležitosti k žádosti o udělení dlouhodobého pobytu jsou prakticky stejné jako u žádosti o udělení víza k pobytu nad 90 dnů.

Počet cizinců s uděleným dlouhodobým pobytem v ČR neustále narůstá. K 31.12.2007 jich Ředitelství služby cizinecké policie evidovalo 234 069. Za první čtvrtletní roku 2008 došlo k nárůstu na 239 998 cizinců. Největší počet povolených pobytu na území ČR byl u občanů Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu, Ruska, Polska a SRN. Vyšší koncentrace cizinců je ve velkých městech, kde jsou větší možnosti zaměstnání a podnikání, ale také vyšší anonymita.

Jak je patrné z grafu č. 1 – Vývoj povolených dlouhodobých pobytů v letech 1999 - 2008, dochází ke každoročnímu nárůstu počtu cizinců. Výjimkou byl rok 2000, kdy se oproti roku předchozímu počet cizinců poměrně výrazně snížil, a to téměř o 30 000 osob. Obecně se dal pokles přičíst změně v legislativní úpravě pobytového režimu (k 1.1.2000 vešel v platnost nový zákon 326/1999 Sb., o pobytu cizinců). Zákon zpřísnil získání pobytových víz a pracovních povolení, zamezil prodloužení víz získaných v době platnosti předchozího zákona a také upravil náležitosti předkládané k žádosti. Podmínky a požadavky na udělení pobytového povolení byly novelou tohoto zákona v roce 2001 zmírněny.

Graf č. 1 - Vývoj povolených dlouhodobých pobytů v letech 1999 - 2008

Zdroj: Český statistický úřad

Povolení k trvalému pobytu

O povolení k trvalému pobytu, bez podmínky předchozího nepřetržitého pobytu, je oprávněn požádat cizinec, který o trvalý pobyt žádá z humanitárních důvodů nebo jiných důvodů hodných zřetele (např. pokud byl v minulosti státním občanem ČR).

Povolení k trvalému pobytu se na žádost vydá cizinci po 5 letech nepřetržitého pobytu na území ČR. Součástí takto získaného pobytu je přiznání statutu rezidenta na území ČR. Jednou z podmínek pro udělení tohoto trvalého pobytu je, že cizinec v těchto pěti letech nesmí pobývat mimo území ČR více než 6 po sobě jdoucích měsíců a v souhrnu nesmí přesáhnout 10 měsíců. Z praxe je ale známé, že nepřetržitost pobytu se prověřuje jen velmi těžko. Cizinci odjíždí během roku za svými rodinami (konkrétně u státních příslušníků Ukrajiny je to každý rok nejméně na 3 měsíce), ale vzhledem k nepřilíh dokonalé evidenci na

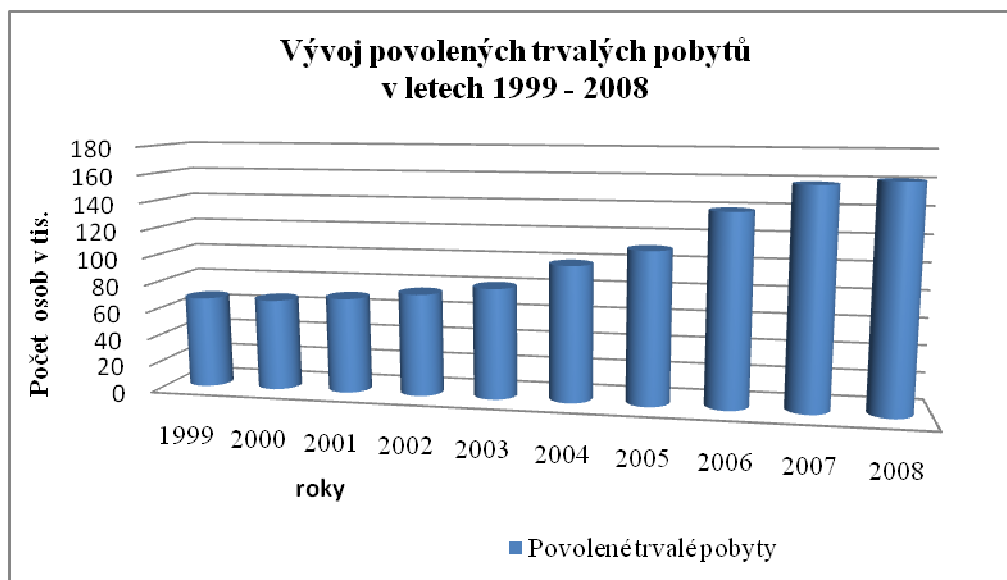
dnes již neexistujících hraničních přechodech není možné jasně prokázat, kdy z ČR vycestovali a kdy se do ČR zase vrátili. Evidenci pohybu cizinců lze sledovat pouze podle případného označení vstupu do schengenského prostoru nebo výstupu z něj – formou vstupního, výstupního razítka do cestovního dokladu cizince. Jednoznačné určení je v tomto případě nemožné, protože si cizinec může před podáním žádosti vyměnit svůj cestovní doklad za nový.

K žádosti o trvalý pobyt cizinec předkládá:

- platný cestovní doklad,
- doklad o zajištění prostředků k trvalému pobytu na území,
- výpis z Rejstříku trestů ČR a obdobný doklad státu, jehož je státním občanem,
- doklad o zajištění ubytování na území,
- fotografie.

Od 1. ledna 2009 bude cizinec muset předložit doklad prokazující požadovanou znalost českého jazyka. Policie prověří předložené náležitosti, a pokud neshledá důvody pro neudělení trvalého pobytu, vydá ICP cizinci průkaz o povolení k trvalému pobytu ve formě štítku, který vylepí do cestovního dokladu cizince. Platnost průkazu je u dospělých občanů 10 let a u nezletilých cizinců do 15 let je platnost 5 let. Průkazy lze opakovaně prodlužovat.

Graf č. 2 - Vývoj povolených trvalých pobytů v letech 1999 - 2008

Zdroj: Český statistický úřad

Z grafu č. 2 – Vývoj povolených trvalých pobytů v letech 1999 – 2008 je vidět nárůst cizinců s povoleným trvalým pobytem. Značný význam měla úprava pobytového režimu po

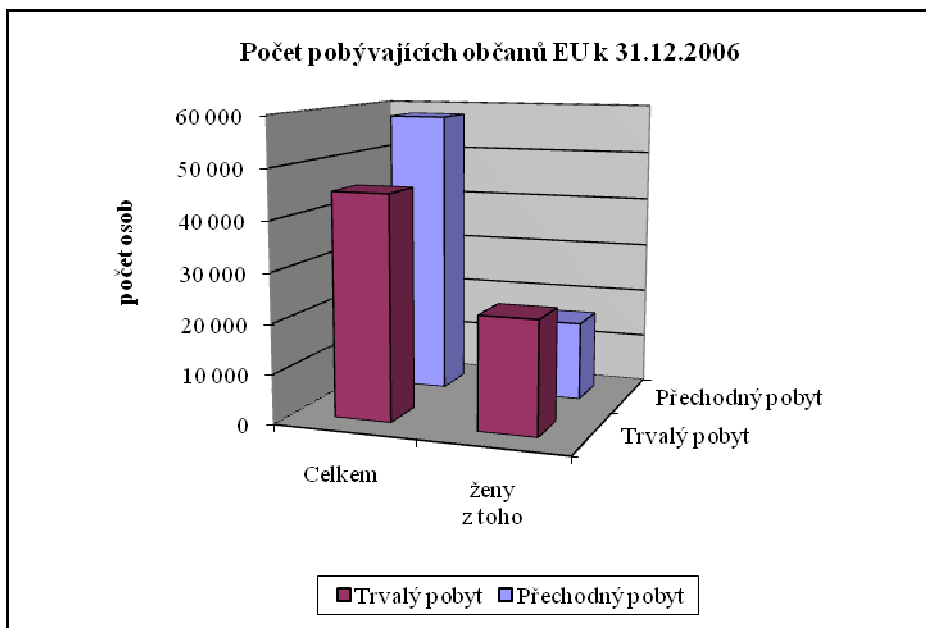
vstupu ČR do EU. Občanům EU a jejich rodinným příslušníkům bylo umožněno získat trvalý pobyt již po třech letech nepřetržitého pobytu na území ČR, pokud zde byli zaměstnání, a po pěti letech pak bez dalších podmínek. Pro občany mimo EU platily přísnější podmínky získání trvalého pobytu – mohli jej získat po 8 či 10 letech nepřetržitého pobytu, pokud o něj nezažádali z humanitárních důvodů, nebo z důvodu sňatku s občanem ČR. Novela cizineckého zákona v roce 2006 zmírnila požadavek na dobu nepřetržitého pobytu pro občany mimo EU z 8 či 10 let na 5 let. To se v roce 2006 odrazilo v počtu udělených trvalých pobytů, které oproti roku 2005 výrazně vzrostly.

Pobyt občana EU a jeho rodinného příslušníka na území

Občané EU mohou požádat o potvrzení o přechodném pobytu na území, pokud hodlají pobývat na území ČR po dobu delší než 3 měsíce. K žádosti doloží cestovní doklad, doklad potvrzující účel pobytu, fotografii, doklad o ubytování a v některých případech i doklad o zdravotním pojištění. Ten nemusí předkládat, pokud žádají o přechodný pobyt za účelem zaměstnání, podnikání nebo studia. Rodinný příslušník dále doloží doklad potvrzující, že je rodinným příslušníkem občana EU – oddací list, rodný list. Potvrzení o přechodném pobytu na území se vydává občanu EU s neomezenou platností a rodinnému příslušníkovi na dobu předpokládaného pobytu občana EU, nejvýše však na 5 let. Tuto dobu lze opakovaně prodloužit.

Občané EU mohou požádat o povolení k trvalému pobytu po 5 letech nepřetržitého pobytu na území. Podmínka nepřetržitého pobytu je zachována, pokud nepřítomnost cizince nepřesáhne 6 měsíců. K žádosti občan EU doloží cestovní doklad, doklad potvrzující splnění podmínky nepřetržitosti pobytu, fotografie a doklad o zajištěném ubytování. Po prověření žádosti a náležitostí ICP vydá občanům EU a jejich rodinným příslušníkům samostatný doklad, tzv. průkaz o povolení k trvalému pobytu s dobou platnosti 10 let. Platnost průkazu lze opakovaně prodloužit.

Graf č. 3 - Počet pobývajících občanů EU k 31.12.2006

Zdroj: Český statistický úřad

Z grafu č. 3 – Počet pobývajících občanů EU k 31.12.2006 je patrné, že 57 877 cizinců požádalo v ČR o přechodný pobyt. Z tohoto počtu bylo 15 996 žen. O trvalý pobyt požádalo 45 009 cizinců a z toho bylo 22 706 žen. Podkladem pro graf č. 3 jsou údaje uvedené v příloze č. 1. Z ní vyplývá, kolik občanů EU požádalo o přechodný pobyt a kolik o trvalý. Dále je zřejmé, kolik případně na jednotlivé členské státy EU a jak jsou zastoupeny ženy. Je patrné, že největší zastoupení z celkového počtu představují občané Slovenska (přibližně 50 %), na druhém místě jsou státní příslušníci Polska (kolem 18 %), následují občané Německa (necelých 10 %).

2.2.2 Legální migrace na území ČR

Základní dělení migrace je na migraci dobrovolnou a vynucenou. V některých případech oba typy splývají, zvláště u pracovní migrace může dobrovolná migrace splývat s vynucenou. Dobrovolná migrace zahrnuje případy, kdy lidé opouštějí svoji vlast za účelem studia, sloučení rodiny, zaměstnání a dalších důvodů osobního charakteru. Vynucená migrace je vyjádřením snahy vyhnout se pronásledování, ozbrojeným konfliktům, přírodním katastrofám a jiným situacím, které ohrožují život a svobodu jednotlivce.

Vnější migrace

Tabulka č. 2 – Migrující cizinci v roce 2007 podle státní příslušnosti uvádí, kolik cizinců se v roce 2007 do České republiky ze zahraničí přistěhovalo a naopak, kolik cizinců se z ČR do zahraničí vystěhovalo. Migrační saldo (rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých osob) bylo 84 087 osob. Celkový obrat migrace (přistěhovalí a vystěhovalí cizinci) činil 102 511 osob. Z tabulky č. 1 je také vidět, jaká státní občanství jsou nejčastěji zastoupená a v jakém počtu osob.

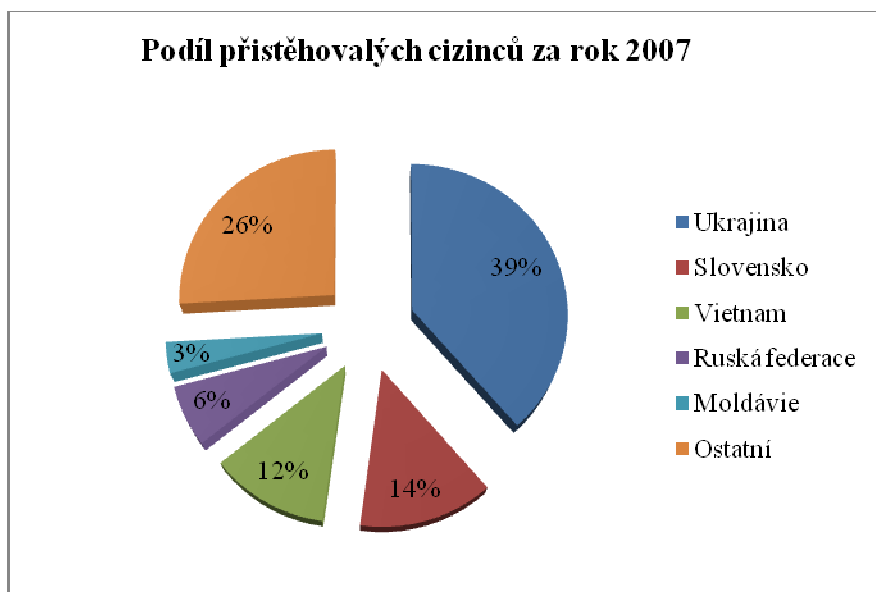
Tabulka č. 1 – Migrující cizinci v roce 2007 podle státní příslušnosti

Státní občanství	Přistěhovalý	Vystěhovalý	Migrační saldo
	2007	2007	2007
Celkem	102 511	18 424	84 087
Ukrajina	39 572	8 670	30 902
Slovensko	13 931	802	13 129
Vietnam	12 332	1 051	11 281
Ruská federace	6 695	930	5 765
Moldávie	3 419	964	2 455
Ostatní	26 562	6 007	20 555

Zdroj: Český statistický úřad

Podíl přistěhovalých cizinců, dle nejčastěji zastoupených státních občanství, na celkovém počtu přistěhovalých znázorňuje graf č. 4 – Podíl přistěhovalých cizinců za rok 2007. Je zřejmé, že nejčastěji je zastoupena Ukrajina, která tvoří 39 % z celkového počtu přistěhovalých cizinců. Slovenská občanství tvoří 14 % a Vietnamská asi 12 % z přistěhovalých cizinců. Počet přistěhovalých cizinců vzrostl oproti roku předchozímu o více než 35 tisíc osob, počet vystěhovalých cizinců pak o necelých 15 tisíc osob poklesl a představoval tak necelých 20 tisíc.

Graf č. 4 – Podíl přistěhovaných cizinců za rok 2007

Zdroj: Český statistický úřad

Vnitřní migrace

Vnitřní migrace, je migrace v rámci ČR. V rámci vnitřní migrace se v ČR v roce 2007 přestěhovalo 42 756 cizinců. Téměř 35 % těchto osob se stěhovalo v rámci svého kraje. I toto stěhování je povinností cizince na ICP nahlásit. Každý cizinec, který se chce na území ČR přestěhovat, musí příslušnému ICP předložit doklad o novém ubytování. Prověří se, zda cizinec plní všechny své povinnosti, které mu stanovuje zákon a pokud je vše v pořádku, příslušný ICP cizince přestěhuje.

Např. Cizinec má hlášen přechodný pobyt v Pardubicích. Místně příslušné je ICP v Pardubicích. Chce se přestěhovat do Hradce Králové. V Hradci Králové na ICP předloží doklad o ubytování v Hradci Králové. ICP Hradec Králové prověří adresu, kam se chce cizinec přestěhovat, prověří cizince v SIS, pokud je vše v pořádku, zkontaktuje ICP Pardubice, zda se může cizinec přestěhovat. Pokud nemá cizinec na ICP Pardubice žádný záznam znemožňující jeho přestěhování, ICP Hradec Králové jej přestěhuje a v jeho cestovním dokladu se provede změna adresy.

3 Identifikace problémů a návrhy na jejich řešení

Hlavním kritériem úspěšné migrační politiky země je míra začlenění cizinců do naší společnosti. Legální migrace sebou přináší bezpečnostní rizika. Může dojít k případům, kdy se legální migrace propojí s migrací nelegální. Zneužití forem legálního vstupu na území, po kterém následuje nelegální pobyt na území – snaha o legalizaci pobytu nebo pokus o nelegální překročení hranice jsou běžné formy nelegální migrace. V posledních letech je obtížné rozlišit legální migraci od nelegální. Cizinci využívají různé způsoby, jak pobyt na území zlegalizovat (účelové vytváření rodin s občanem ČR, skutečné nebo předstírané podnikání, vstup do azylové procedury, aj.)

3.1 Nelegální migrace na území ČR

ČR má vstupem do schengenu vnější hranici pouze na mezinárodních letištích, kontrola nelegální migrace je proto soustředěna hlavně do vnitrozemí. Nelegální migrace v ČR představuje případy nelegálního vstupu osob přes státní hranici na území našeho státu a případy nelegálního pobytu, tzn. porušení zákonem stanovených podmínek pro pobyt cizince na území. Policisté cizinecké policie provádějí kontroly cílené na pobytový režim cizinců a nelegální migraci jak v příhraničí, tak i ve vnitrozemí. V příhraničních oblastech jsou na některých místech zavedeny společné hlídky (tzn. hlídky složené z českých policistů a policistů ze sousedního státu).

Nelegální migrace patří mezi priority v oblasti bezpečnostní politiky státu. Nelze ji chápat pouze jako nedovolené překročení státních hranic (dále jen „SH“). Odstraněním kontrol na naší SH, je problematika jejího nedovoleného překročení jen velmi obtížně zjištělná. Lze proto očekávat větší nárůst počtu cizinců, kteří se dopustí nelegálního vstupu a následného nelegálního pobytu na našem území. Otázka nelegální migrace nepochybně zůstane i v dalších letech prioritou bezpečnostní politiky ČR, zemích EU i ostatních zemí světa.

V roce 2006 zaznamenalo Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie ČR 11 488 případů nelegální migrace cizinců. Nedovoleným způsobem překročilo státní hranici 4 371 cizinců, což je o 27 % méně než v roce minulém a 7 117 osob porušilo pobytový režim, to je o 33 % méně než v roce 2005.

Tabulka č. 2 - Nelegální migrace v ČR za rok 2006 – dle státní příslušnosti

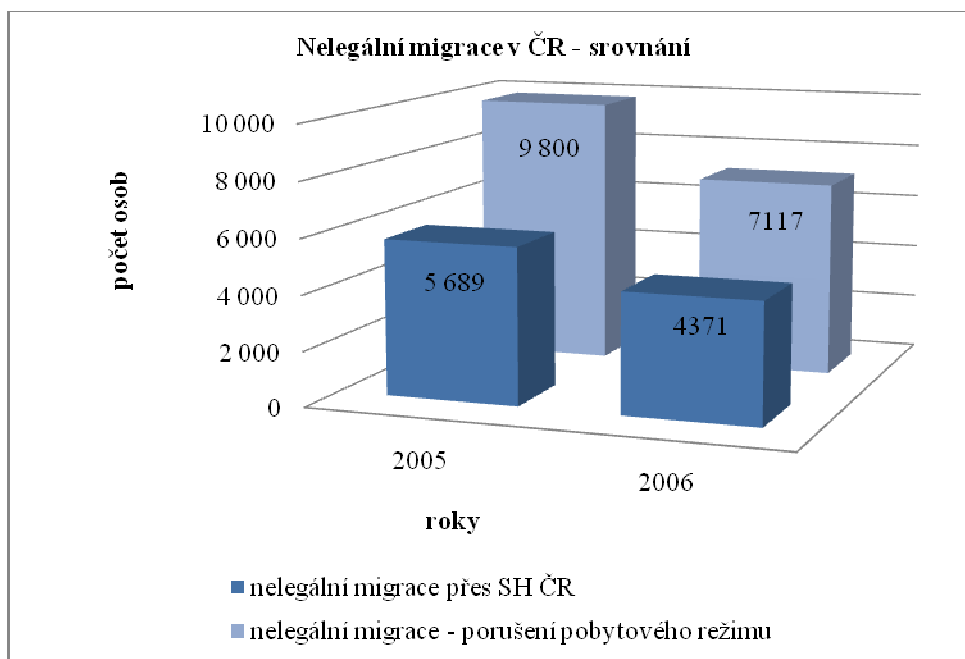
Nelegální migrace v ČR					
1.1. - 31.12.2006					
přes státní hranice			porušování pobytového režimu		
Celkem	4 371	100 %	Celkem	7 117	100 %
<i>z toho občané ČR</i>	695	16 %	<i>z toho občané ČR</i>	-	-
<i>cizinci</i>	3 676	84 %	<i>cizinci</i>	7 117	100 %
z toho 10 nejčtenějších státních občanství cizinců			z toho 10 nejčtenějších státních občanství cizinců		
Cizinci, celkem	3 676	100 %	Cizinci, celkem	7 117	100 %
	2 439	66 %		6 408	90 %
Ukrajina	654	18 %	Ukrajina	4 853	68 %
Polsko	460	13 %	Vietnam	518	7 %
SRN	289	8 %	Rusko	203	3 %
Čína	241	7 %	Bělorusko	195	3 %
Rusko	186	5 %	Slovensko	140	2 %
Moldavsko	146	4 %	Čína	127	2 %
Vietnam	136	4 %	Mongolsko	109	2 %
Irák	112	3 %	Moldavsko	106	1 %
Mongolsko	110	3 %	Rumunsko	96	1 %
Indie	105	3 %	Bulharsko	61	1 %

Zdroj: Český statistický úřad

Hodnota nelegální migrace přes SH ČR v sobě zahrnuje i porušení, kterého se dopustí občané ČR i cizinci. Jak je patrné z tabulky č. 2 – Nelegální migrace v ČR za rok 2006 – dle státní příslušnosti, občané ČR se na celkovém počtu podílí 16 %. Jedná se nejčastěji o nedovolené překročení SH bez cestovního dokladu, nebo překročení SH mimo místa určená pro překračování SH, tj. na hraničním přechodu nebo na turistických stezkách. Cizinci z kategorie nelegální migrace přes SH ČR, jsou ve většině případů cizinci využívající ČR jako tranzitní zemi k cestě do západní Evropy.

Data za rok 2007 nebyla v době zpracování bakalářské práce známa. Z hlediska dalšího vývoje lze říci, že počet občanů ČR, kteří nelegálně překročí SH v roce 2008, klesne.

Graf č. 5 - Nelegální migrace v ČR – srovnání

Zdroj: Český statistický úřad

Srovnání s rokem 2005 je znázorněno v grafu č. 5 – Nelegální migrace v ČR - srovnání. V grafu je porovnání nelegální migrace přes státní hranici a nelegální migrace – porušení pobytového režimu v letech 2005 a 2006. Cizinci porušující pobytový režim mají ČR jako cílovou zemi svého pobytu. Porušení tvoří pobyt nad rámec povoleného pobytu, pobyt bez cestovního dokladu, bez pracovního povolení a možnosti legální obživy. Cizinci často provádějí neoprávněný výkon výdělečné činnosti nebo páchají trestnou činnost. Většina cizinců, kteří porušují pobytový režim, jsou občané Ukrajiny. Porušení je odhalováno při kontrolních akcích ve vnitrozemí a v letech 2005 a 2006 se neoprávněný pobyt odhaloval i při odbavovacím procesu na hraničním přechodu při výjezdu z ČR. Je třeba také upozornit na skutečnost, že počet nelegálně migrujících cizinců od roku 2000 pozvolna klesá. V roce 2000 bylo zjištěno přibližně 53 tis. nelegálně migrujících osob a v roce 2006 to bylo necelých 11 000 osob (součet obou hodnot pro rok 2006, tj. jak hodnoty nelegální migrace přes SH tak i hodnoty nelegální migrace – porušení pobytového režimu – v grafu č. 5).

Statistiky v roce 2006 odrážejí změny v souvislosti se vstupem ČR do EU. Převaděčské organizace využily skutečnosti, že po zrušení celních kontrol na hraničních přechodech s okolními státy se snížila pravděpodobnost ohalení osob, které byly převáženy v nákladových prostorech kamionů, užitkových vozidel i v zavazadlových prostorech osobních vozidel. V tabulce č. 3 – Nelegální migrace v ČR za rok 2006 – dle sousedních států

je znázorněn přehled nelegální migrace přes SH ČR v období od 1.1. – 31.12.2006 se SH s Polskem, Rakouskem, Slovenskem, Německem a také vzdušná doprava.

Tabulka č. 3 - Nelegální migrace v ČR za rok 2006 – dle sousedních států

ObŘS CPP	Celkem zjištěno osob	z toho nelegální migrace	
		pobytový režim	přes SH ČR
Celkem	11 488	7 117	4 371
z toho SH ČR			
vzdušná hranice	680	136	544
s Polskem	3 184	1 799	1 385
s Rakouskem	1 118	7	1 111
se Slovenskem	321	37	284
s Německem	1 091	44	1 047
vnitrozemí	5 094	5 094	0

Vysvětlivky: ObŘS CPP – Oblastní ředitelství služby Cizinecké a pohraniční policie

SH ČR – státní hranice České republiky

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie – Interní materiál

Z tabulky vyplývá, že největší počet nelegálně překročené SH byl na hranici s Polskem. Přes SH s Polskem tvoří nelegální migraci hlavně cizinci z oblasti Čečenska, Ukrajiny, Číny i Vietnamu. Využívali k tomu i azylovou proceduru. Po vstupu do EU získala ČR možnost uplatňovat vůči těmto cizincům tzv. Dublinskou konvenci, Nařízení Rady ES č. 343/2003 Sb., ve znění pozdějších předpisů, podle níž mohou být žadatelé o azyl vráceni z hraničních přechodů, pokud přijíždí z jiné členské země EU.

3.1.1 Nelegální migrace – porušování pobytového režimu

Porušení pobytového režimu bylo do roku 2007 zjišťováno při výjezdu z ČR na hraničních přechodech. Z toho nevíce bylo odhaleno neoprávněně pobývajících cizinců na hraničních přechodech s Polskou republikou.

Ve vnitrozemí byli cizinci zjišťováni při běžných kontrolních činnostech, při cílených pobytovéch kontrolách a bezpečnostních akcích. Útvary cizinecké policie prováděly kontroly ve spolupráci s dalšími složkami Policie ČR a jinými bezpečnostními složkami (celní správa ČR, městská policie). Celní správa ČR patří mezi bezpečnostní složky, které provádějí cílené kontroly cizinců v oblasti nelegálního zaměstnávání cizinců.

Někteří cizinci se dostavili k vyřešení svého nelegálního pobytu na útvary cizinecké policie sami. Další skupina cizinců místo aby opustila území ČR ve stanovené lhůtě, pobývala na našem území dále neoprávněně a nakonec požádala ČR o mezinárodní ochranu. Největší

skupinu osob, u které bylo zjištěno porušení pobytového režimu, tvořili občané Ukrajiny. I přesto, že se meziročně jejich počet snížil, tvořili více jak 60 %, s velkým odstupem je následovali občané Vietnamu. Naopak se zvýšil počet občanů Mongolska, Číny a Moldavska.

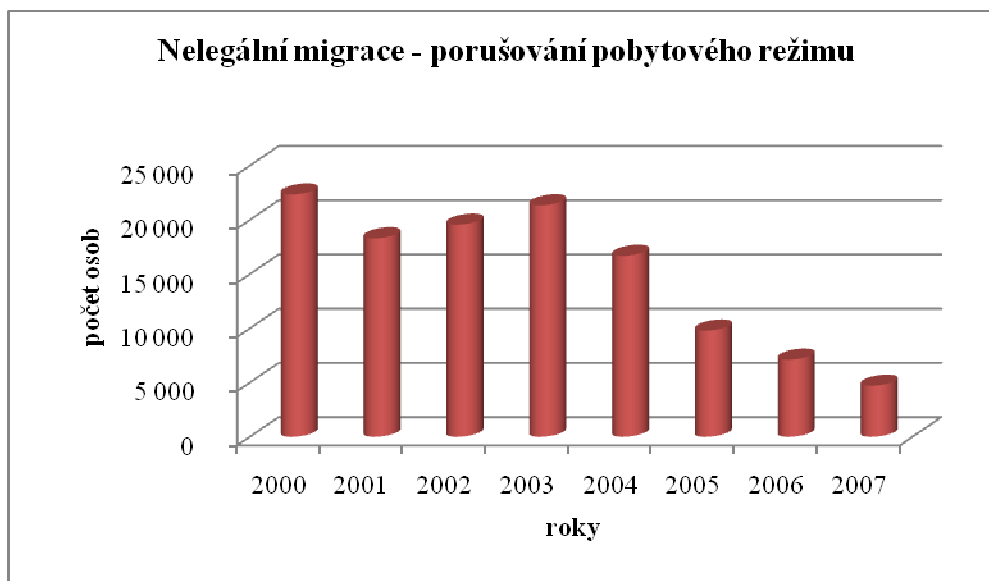
Při pobytových kontrolách, v souvislosti s vyřizováním žádostí na cizinecké policii nebo při běžné kontrolní činnosti jiných složek Policie ČR, byly odhaleny případy předkládání pozměněných nebo padělaných cestovních dokladů.

Prorušení pobytového režimu se dopustí cizinec tím, že:

- vstoupí na území ČR neoprávněně a dále nelegálně na území ČR pobývá,
- vstoupí na území legálně, ale po uplynutí lhůty povoleného pobytu naše území neopustí a dále pobývá na území bez povolení,
- pobývá na území ČR, ač mu bylo uděleno správní vyhoštění a výjezdním příkazem mu byla udělena lhůta k vycestování z území, kterou nerespektoval a dále na území pobýval neoprávněně.

Nelegální migrace - porušení pobytového režimu má od roku 2000 klesající tendenci. Jak je patrné z grafu č. 6 – Nelegální migrace - porušování pobytového režimu, nepřesáhl v roce 2005 počet cizinců hodnotu 10 000. O dva roky později, tj. v roce 2007 pobývalo na území ČR nelegálně necelých 5 000 cizinců.

Graf č. 6 – Nelegální migrace - porušování pobytového režimu

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie – Interní materiál

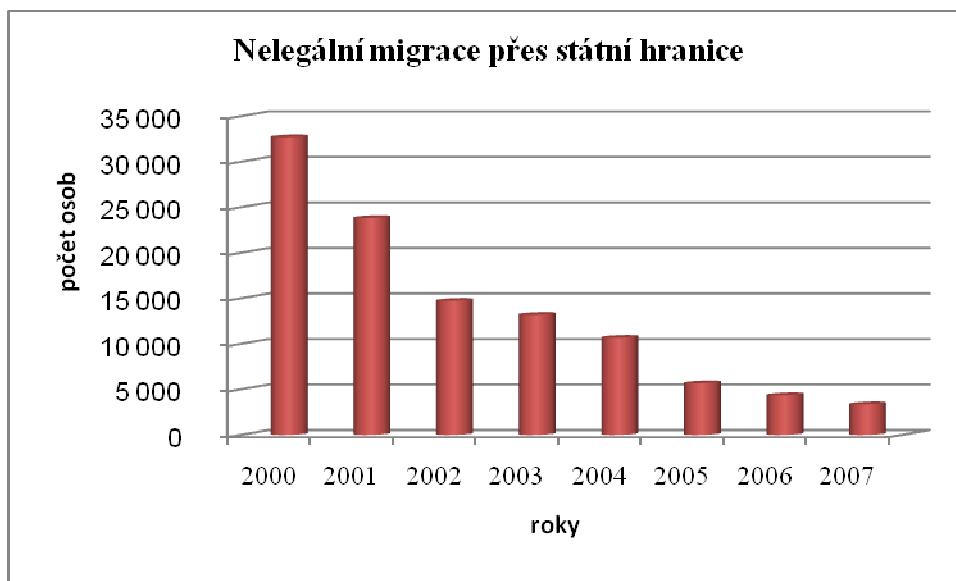
Problémy při povolování pobytů jsou hlavně v oblastech:

- nelegální zaměstnávání – přetrvává hlavně u občanů Ukrajiny. Problém je řešen ve spolupráci s úřady práce a s příslušnými celními úřady,
- cizinci na našem území zakládají družstva a společnosti s ručením omezeným, které nevyvíjí žádnou činnost. Od cizinců vyberou vklad a cizinec si potom na základě členství v družstvu zažádá o vízum za účelem „výkonný manažer – účast v právnické osobě“. Takto založené firmy ve většině případů nesídlí na adrese uvedené v obchodním rejstříku a její členové nejsou plátcí sociálního ani zdravotního pojištění. K dnešnímu dni jsou cizinci s takovýmto účelem pobytu povinni předložit zdravotní pojištění uzavřené u všeobecné zdravotní pojišťovny,
- prověřováno je i zdravotní pojištění, která si cizinec uzavře v cizině. Prověřuje se pojišťovna i to zda je pojištění uzavřeno oprávněně,
- velkým problémem je také překládání padělaných nebo pozměněných dokladů – nejčastěji se jedná o matriční doklady. Pravost dokladů se v některých případech dá ověřit na ZÚ v zemi původu cizince,
- účelové sňatky – sňatek s občanem ČR umožňuje cizinci získat trvalý pobyt po 2 letech nepřetržitého pobytu na našem území se současným splněním podmínky 1 rok manželství.

3.1.2 *Nelegální migrace přes státní hranice*

Nelegální migrace přes státní hranice ČR zahrnuje případy, ve kterých osoby (cizinci i občané ČR) nedovoleným způsobem překročí SH ČR. Do evidence nelegální migrace jsou zahrnuty případy neoprávněných vstupů na území, nedovolené opuštění území nebo pokus o neoprávněný přechod přes SH. Způsoby nedovoleného přechodu SH jsou např. použití neplatných cestovních dokladů, přechody státní hranice s účastí převaděčů, osoby nalezené v úkrytu dopravních prostředků, pokusy cizinců o vstup, ačkoli mají uložen trest vyhoštění uložený soudem nebo pravomocné rozhodnutí o správním vyhoštění.

Graf č. 7 – Nelegální migrace přes státní hranice

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie – Interní materiál

Graf č. 7 – Nelegální migrace přes státní hranice vyjadřuje i v roce 2007 trend z minulých let, tj. dochází k postupnému snižování zjištěných případů a osob při nelegální migraci přes státní hranice ČR.

Tabulka č. 4 – Nelegální migrace přes státní hranice ČR – osoby celkem

Období roku	2007	Délka SH v km
zjištěno osob	3 384	
z toho		
ve směru z ČR	2 008	
ve směru do ČR	1 376	
z toho na SH ČR		
s Polskem	1 042	796,0
s Rakouskem	1 015	810,7
s Německem	702	466,1
se Slovenskem	179	251,8
letišť ČR	446	

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie – Interní materiál

V tabulce č. 4 – Nelegální migrace přes státní hranice ČR – osoby celkem je pro názornost uvedeno, kolik osob bylo odhaleno při nelegální migraci na jednotlivých úsecích státní hranice. Úseky státní hranice jsou rozděleny podle toho, s kým ČR sousedí. Pro názornost je zde uveden i údaj, kolik km hranice má ČR s jednotlivými sousedy. Nevíce osob bylo zaznamenáno na Česko-Polské hranici. Zde se jednalo ve většině případů o občany ČR a občany zemí EU, kteří hranici překročili při turistice a sportu.

Občané ČR se většinou dopouštějí nedovoleného překročení státní hranice při rekreaci, provozování turistiky, sportu nebo pracovní činnosti. Ale i mezi českými občany jsou osoby, které napomáhají cizincům při překračování státních hranic, páchají trestnou činnost na území sousedních států, převážejí zboží mimo hraniční přechody nebo cestují na neregulární cestovní doklady.

Podrobněji k některým způsobům nelegálního vstupu migrantů na území ČR:

- **vstup bez platného cestovního dokladu.** Pokud nemá cizinec platný cestovní doklad, je obtížné prokázat jeho totožnost a komplikují se následná opatření, vydaná rozhodnutí o správním vyhoštění nebo i samotná realizace vyhoštění.
- **vstup s neplatným cestovním dokladem.** Používání cizích, pozměněných a padělaných cestovních dokladů patří k významným bezpečnostním rizikům a hrozbám. Cizinci je užívají při vstupu na naše území v souvislosti s ekonomickou migrací, ale za změněnou identitou se může skrývat i osoba napojená na mezinárodní zločin nebo terorismu. Odhalení padělaného nebo pozměněného dokladu je stále obtížnější. Roste kvalita padělků a neoprávněných zásahů do cestovních dokladů, to klade vyšší nároky i na policisty, hlavně na jejich odbornou připravenost, zkušenost a odhad. Policisté v minulosti prošli základním školením na odhalování padělaných dokladů. Se zvyšující se kvalitou padělků by, dle mého názoru, taková školení měla probíhat častěji. ICP mají také policisty - specialisty, kteří jsou vyškoleni na odhalování takovýchto dokladů.
- **vstup s účastí převaděčů.** K překračování státní hranice dochází v úsecích, kde jsou příjezdové cesty ke státní hranici. Cizinci hranici překračují pěšky, tvoří malé skupiny, které od hranic odvázejí do vnitrozemí osobní automobily.
- **vstup v úkrytech dopravních prostředků.** K úkrytům se využívají nákladní, ale také osobní automobily. Cizinci se ukrývají v zavazadlovém prostoru osobního automobilu, v nákladovém prostoru nebo prostoru kabiny nákladního automobilu.

V boji proti nelegální migraci probíhala spolupráce s ostatními složkami Policie ČR a v této souvislosti bylo provedeno několik společných akcí zaměřených na odhalení nelegální migrace přes naše území. Důležitá je i spolupráce s orgány sousedních států. Zde se jedná hlavně o výměnu informací o pohybu osob a vozidel po obou stranách státní hranice.

3.2 Integrace cizinců v ČR

Integrace je dle nejnovějších poznatků a uplatňovaných přístupů dvousměrný proces, tzn. je to souhrn aktivit cizince na jedné straně a přístup přijímající společnosti na straně druhé.

Jedná se o proces, při němž se jedinec postupně začleňuje do přijímající společnosti jako její rovnoprávný člen, za předpokladu, že přijímá její pravidla, ctí její zákony a základní principy dané společnosti – v případě naší republiky např. liberální principy, demokracii, rovnoprávnost žen, individuální svobody apod. Podstatnou roli při posuzování a prosazování integrace hraje pochopitelně jazyk.

Díky vývoji posledních let v Evropě se při integraci cizinců opouští od vnímání cizince primárně jako příslušníka nějaké přistěhovalecké, náboženské a jiné komunity, ale naopak především jako jedince s individuální historií, potřebami, potenciálem, právy a povinnostmi. Přirozeným završením integrace imigranta do společnosti by mělo být jeho přijetí mezi občany.

Způsob integrace a přístup k imigrantům vychází z historie každého státu i z normativních předpokladů o sociálním řádu. Je ovlivněn tradicemi, migračními zkušenostmi státu nebo jeho politickým směřováním, členstvím v nadnárodních organizacích nebo směřováním vnitřních reforem. Různé způsoby integrace znamenají uplatňování různých politik a nástrojů, které jsou určeny pro celou společnost nebo pouze pro migranty.

V roce 1999 byly vládou ČR schváleny Zásady Koncepce integrace cizinců na území České republiky, následně v roce 2000 byla přijata Koncepce integrace cizinců na území České republiky. V následujících letech byl vždy zpracován a vládou schválen materiál, hodnotící vývoj Koncepce integrace cizinců v daném roce a stanovující postup pro další období.

V roce 2003 vláda schválila převod celé agendy spojené s tímto projektem z Ministerstva vnitra na Ministerstvo práce a sociálních věcí. To každoročně připravuje materiál, který shrnuje vývoj, kterého bylo v oblasti integrace cizinců dosaženo v průběhu roku minulého a stanoví úkoly a cíle na poli integrace cizinců pro další období.

Hlavními prioritami Koncepce integrace cizinců v roce 2007 zůstala realizace opatření cílených do čtyř klíčových oblastí předpokladů úspěšné integrace cizinců:

- znalost českého jazyka,
- ekonomická soběstačnost cizince,
- orientace cizince ve společnosti
- vztahy cizince s členy majoritní společnosti.

V oblasti **znalost českého jazyka** bylo hlavním cílem nastavit podmínky pro vytvoření systému výuky a zkoušek českého jazyka pro cizince jako jedné z podmínek pro udělení trvalého pobytu. Přes intenzivní úsilí se do konce roku 2007 nepodařilo tento návrh dokončit, nicméně povinnost cizince prokázat znalost českého jazyka jako jedné z podmínek udělení trvalého pobytu byla v roce 2007 zapracována do novely cizineckého zákona (s účinností od 1.1.2009). Řadu kurzů českého jazyka pro cizince realizovaly nestátní neziskové organizace za finanční podpory ze státního rozpočtu a fondů EU.

V oblasti **ekonomická soběstačnost** bylo dosaženo pokroku. V připravované novele zákona o zaměstnanosti (předpokládaná účinnost je od 1.1.2009) je obsaženo několik změn, které by měly podstatně zjednodušit administrativní náročnost zaměstnávání cizinců.

Co se týče oblasti **orientace cizince ve společnosti**, bylo během roku 2007 resorty například vydáno několik publikací určených pro informování cizinců, a to včetně jejich překladů do jazyků cizinci nejčastěji používaných.

V rámci realizace opatření v oblasti **vztahy cizince s členy majoritní společnosti** bylo realizováno školení interkulturní komunikace pro vybrané zaměstnance úřadů práce a další vzdělávací akce jako jsou například přednášky a semináře o práci policie v multikulturní společnosti či antidiskriminační vzdělávání příslušníků Policie ČR.

Ministerstvo práce a sociálních věcí dále zveřejnilo Soupis projektů na podporu integrace cizinců v ČR, podpořených resorty, kraji a obcemi a projektů spolufinancovaných ze zdrojů EU a dalších zahraničních zdrojů v roce 2007. Jedná se o dodatek ke Zprávě o realizaci Koncepce integrace cizinců v roce 2007. Z materiálu vyplývá, že projektů, které se v ČR uskutečňují, je celá řada. Ať už jsou financovány z jakýchkoliv zdrojů, musí být kladen především důraz i na zpětnou kontrolu takto vynaložených prostředků. Opatření, týkající se kontroly uskutečněných projektů a jejich účelnosti, však zpráva postrádá.

Procentuální podíl cizinců v ČR dosáhl za rok 2007 hodnoty 2,9 %. Je to srovnatelné procento jako mají státy Slovinsko či Portugalsko. Mezi evropské země s nejvyšším podílem cizinců patří Lucembursko se skoro 40 % podílem cizinců, Lichtenštejnsko s 35 %, Švýcarsko nebo Lotyšsko, které mají více jak 20 % podíl cizinců. Naopak nižší procento podílu cizinců mají v Litvě asi 1 % nebo na Slovensku, Bulharsku či Rumunsku s asi 0,5 % cizinců v populaci.

K 31.12.2007 tedy evidovalo Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie 392 087 cizinců, z toho 158 018 cizinců s trvalým pobytem, 234 069 cizinců s dlouhodobým pobytem (tj. s přechodným pobytem občanů EU a jejich rodinných příslušníků, dále s vízem nad 90 dnů a s povolením k dlouhodobému pobytu občanů zemí mimo-EU).

Tabulka č. 5 – Počet zaměstnaných cizinců

Země	Zaměstnaní cizinci, celkem			Evidování úřady práce			Živnostníci		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Cizinci celkem	309 027	210 285	98 742	240 242	161 406	78 836	68 785	48 879	19 906
EU/ EHP/ ESVO, celkem	159 580	111 515	48 065	144 751	99 493	45 258	14 829	12 022	2 807
Slovensko	109 917	73 888	36 029	101 233	66 568	34 665	8 684	7 320	1 364
Polsko	24 931	18 676	6 255	23 642	17 839	5 803	1 289	837	452
Bulharsko	6 319	4 480	1 839	5 393	3 764	1 629	926	716	210
Rumunsko	4 538	3 422	1 116	4 313	3 237	1 076	225	185	40
Německo	4 108	3 323	785	2 847	2 344	503	1 261	979	282
ostatní EU	9 767	7 726	2 041	7323	5741	1582	2444	1985	459
Ostatní země, celkem	149 447	98 770	50 677	95 491	61 913	33 578	53 956	36 857	17 099
Ukrajina	83 519	55 035	28 484	61 592	39 860	21 732	21 927	15 175	6 752
Vietnam	29 862	20 418	9 444	5 425	4 198	1 227	24 437	16 220	8 217
Mongolsko	7 057	3 052	4 005	6 897	2 982	3 915	160	70	90
Moldavsko	6 433	4 437	1 996	5 503	3 769	1 734	930	668	262
Rusko	3 716	1 848	1 868	2 488	1 254	1 234	1 228	594	634
Ostatní země	18860	13980	4880	13586	9850	3736	5274	4130	1144

Zdroj: Český statistický úřad

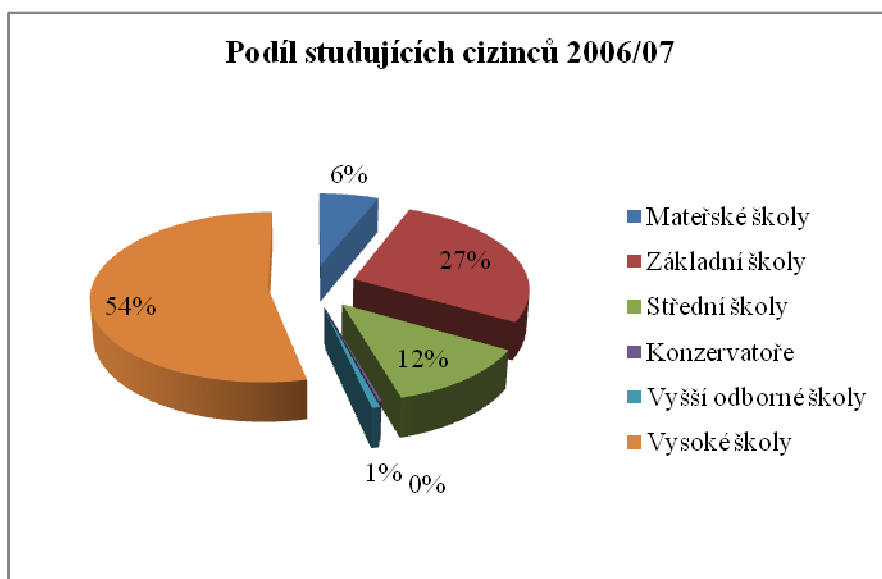
Z celkového počtu pobývajících cizinců na území ČR je ekonomicky aktivních 78 % cizinců. Tedy z tabulky č. 5 – Počet zaměstnaných cizinců vyplývá, že je to 309 027 cizinců. Z nich 240 242 bylo evidováno úřady práce. Mezi tyto cizince jsou zařazeni cizinci v postavení zaměstnanců, cizinci pracující jako společníci obchodních společností, členové družstev či členové statutárních orgánů obchodních společností a družstev. Ostatních 68 785 cizinců, mělo platné živnostenské oprávnění. Můžeme si také všimnout, že nejvíce

zaměstnaných cizinců je tvořeno občany Slovenské republiky. Nejvíce živnostníků je Vietnamské národnosti.

Zbývajících 22 % cizinců je ekonomicky neaktivních. Tvoří je děti, studenti a lidé důchodového věku.

V ČR navštěvovalo ve školním roce 2006/2007 školy 45 987 dětí, žáků a studentů - cizinců.

Graf č. 8 – Podíl studujících cizinců ve školním roce 2006/07

Zdroj: Český statistický úřad

Podíl studujících cizinců znázorňuje graf č. 8 – Podíl studujících cizinců ve školním roce 2006/07. Z grafu je patrné, že více než polovinu studentů tvořili studenti vysokých škol, více než čtvrtina pak navštěvovala základní školu, 6 % mateřskou a 12 % některý druh střední školy. Důvod nízkého počtu cizinců navštěvujících střední školu vyplývá z demografického vývoje cizinců. Pokud měl cizinec děti ve školním věku, většinou s ním do ČR nepřicestovaly, ale navštěvují střední školu ve své zemi. Děti navštěvující mateřské a základní školy se již narodily na území ČR nebo sem přicestovaly jako velmi malé. Do budoucna se tedy dá předpokládat, že právě tyto děti v následujících letech způsobí nárůst hodnoty cizinců studujících na středních školách.

Závěr

Práce je věnována stále aktuálnějšímu tématu, kterým je migrace cizinců na naše území. Vstupem České republiky do Evropské unie a následným vstupem do Schengenského prostoru se změnil pohled na pobyt cizinců na našem území. Abychom se mohli zabývat jednotlivými možnostmi pobytu cizinců na našem území, bylo nejprve nutné vysvětlit vývoj Evropské unie a to, jak její státy společně definovaly bezpečnostní politiku Evropské unie a ochrání vnějších hranic schengenského prostoru.

Vstupem České republiky do schengenského prostoru nedošlo k zastavení ilegální migrace na naše území, pouze se její projevy přesunuly z příhraničí, kde byly před rokem 2007 více patrné, dále do vnitrozemí. Z toho důvodu bylo nutné provést reorganizaci Služby cizinecké a pohraniční policie. Referáty cizinecké a pohraniční policie, které působily v blízkosti státní hranice a na hraničních přechodech, byly při reorganizaci sloučeny v nově vzniklé Inspektoráty cizinecké policie. Některým policistům pracujícím na Referátech cizinecké a pohraniční policie byla nabídnuta práce na již zmíněných Inspektorátech cizinecké policie. Ostatní policisté našli uplatnění u jiných složek Policie ČR (např. Obvodní oddělení nebo Dopravní policie).

Vstupem do Evropské unie vzrostl počet používání pozměněných a padělaných cestovních dokladů při nelegálním přechodu státní hranice České republiky. Především občané Ukrajiny, Ruska z oblasti Čečenska a Moldavska využívali zjednodušeného odbavování na hraničních přechodech pro občany členských států Evropské unie a používali padělané nebo pozměněné doklady těchto zemí, zejména Polska a Litvy. Tento jev se nepodaří ani v dalších letech zcela potlačit. Možným způsobem jeho eliminace je vytvoření skupiny specialistů, jejichž snahou bude neustálé zdokonalování se v možnostech odhalování pozměněných nebo padělaných dokladů. Tak jak se zdokonalují technologie, které používají padělatelé při své nelegální činnosti, musí se zdokonalovat i možnosti policie tyto technologie odhalit.

Na organizování nelegální migrace u nás se podílejí zejména čeští občané, z cizinců to jsou hlavně občané Ukrajiny, Ruska, Vietnamu, Číny, Polska, Slovenska. Cílové země migrantů, kteří se dostávají na naše území, jsou Rakousko a Německo. Oblíbenost České republiky však u migrujících cizinců stále stoupá. Snaží se na našem území prodloužit a legalizovat svůj pobyt předkládáním falešných dokladů při povolování nebo prodloužování pobytu na území České republiky. Nelegální migrace má vliv i na další druhy kriminality

páchané na našem území. Jedná se především o krádeže, loupeže, vydírání, omezování osobní svobody, prostituci, ale i korupci na některých úřadech a orgánech veřejné správy. Je zřejmé, že problémy s nelegální migrací, z nichž nejzávažnější jsou aktivity organizovaného zločinu, nelze řešit jen represivními prostředky, ale také prevencí. Prevencí je v tomto případě integrace cizinců do naší společnosti. Politika v oblasti integrace usazených cizinců na našem území vychází z mezinárodních závazků, mezinárodně uznávaných principů, standardů, zkušeností a doporučení odborných orgánů Rady Evropy a Evropské unie. Tyto zásady byly východiskem pro přípravu Koncepce integrace cizinců na území České republiky, která má být zaměřena na ochranu práv imigrantů. Ministerstvo práce a sociálních věcí tento materiál každoročně předkládá ke schválení vládě České republiky. Jeho přílohou je soupis projektů na podporu integrace cizinců v České republice. Těchto projektů je celá řada a Česká republika by měla kontrolovat účelnost vynaložených finančních prostředků a jejich realizaci. Případně nadále podporovat ty projekty, které integraci cizinců nejvíce pomohly.

I přes pokles zjištěných případů nelegální migrace je třeba v nelegální migraci stále vidět rizika a hrozby pro bezpečnostní situaci v České republice. Bezpečnostní rizika ovlivňuje i legální migrace. Každoroční nárůst počtu cizinců, žádajících na našem území o dlouhodobý pobyt, znamená pro Inspektoráty cizinecké policie zvýšenou administrativu. Nárůst počtu žádostí, přemíra administrativy a nízký počet policistů bohužel neumožňují prověřování žádostí v takové rozsahu, jak by bylo zapotřebí. Policista musí dodržovat lhůty, stanovené k vyřízení podaných žádostí, resp. náležitostí, které cizinec přikládá do žádostí a tak někdy kvantita vyřízených žádostí převládá nad kvalitou.

Z tohoto důvodu je nutné zabezpečit větší počet policistů pracujících na Inspektorátu cizinecké policie a jejich pravidelná školení v oblastech přímo souvisejících s problematikou povolování pobytu. Těmi jsou podrobná znalost právní úpravy, odhalování falešných dokladů totožnosti a jiných dokladů, které cizinci předkládají. V neposlední řadě je to pak i jazyková vybavenost těchto pracovníků. Znalost nejméně jednoho světového jazyka by měla být podmínkou pro práci na těchto pozicích. Důležitým faktorem jsou i počítačové dovednosti. Vzhledem ke každodennímu používání informačních systémů není možné, aby byl policista při práci na PC úplným začátečníkem.

Závěrem lze tedy uvést, že se musíme naučit ještě lépe pomáhat těm cizincům, co pomoc opravdu potřebují, naučit se vedle nich žít, uznávat jejich kulturu a pomáhat jim začleňovat se do naší společnosti. Razantněji bychom měli postupovat proti nelegální migraci a zneužívání azylové procedury. Tento postup by jistě přispěl nejen k pozitivnímu pohledu na státní orgány, ale i na ostatní cizince, kteří si naší pozornost zaslouhují. Vždyť migrace, jak dosvědčuje historie, přináší i pozitiva.

Použitá literatura

- [1] SCHELLE, Karel. *Historie integračních koncepcí a jejich vyústění v realitě EU*. Ostrava: Key Publishing, 2007. ISBN 978-80-87071-53-3
- [2] OUTLÁ, Veronika; a kol. *Právo Evropské unie*. 2. upr. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-084-0
- [3] SRB, Jan; a kol. *Cizinci v České republice 2007*. Praha: Český statistický úřad, 2007. ISBN 978-80-250-1544-5
- [4] LEHKÝ, Jiří. *Evropské právo pro cizineckou a pohraniční policii*. Holešov, 2003
- [5] MARCIN, Róbert; LEHKÝ, Jiří. *Schengenské dohody*. Holešov, 2002

Elektronické dokumenty

- [6] *Tři pilíře EU* [online]. Wikipedie, Aktualizováno 19.5.2008 [cit. 2008-02-10]. Dostupný na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana>
- [7] *Co je Schengen?* [online]. Vláda České republiky, [cit. 2008-01-25]. Dostupný na WWW: <<http://www.euroskop.cz/57770/clanek/zakladni-fakta/>>.
- [8] *Bezplatný e-learningový kurz o Schengenu* [online]. Vláda České republiky, [cit. 2008-03-15]. Dostupný na WWW: <<http://www.euroskop.cz/>>.
- [9] *Smlouva o založení Evropského společenství* [online]. Vláda České republiky, [cit. 2008-03-24]. Dostupný na WWW: <<http://www.euroskop.cz/admin/gallery/30/8ca9577b53a4deb6f8c87820d1ea31b7.pdf>>.
- [10] *Schengenská spolupráce a ochrana státních hranic* [online]. Ministerstvo vnitra, Aktualizováno 22.11.2007 [cit. 2008-02-16]. Dostupný na WWW: <<http://www.mvcr.cz/azyl/schengen.html>>.
- [11] *Cizinci – Informace pro pobyt cizinců na území České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra, Aktualizováno 5.4.2008 [cit. 2008-04-08]. Dostupný na WWW: <<http://www.mvcr.cz/rady/cizinci/info.html>>
- [12] *Statistiky Ředitelství služby cizinecké policie- Migrace* [online]. Ministerstvo vnitra, [cit. 2008-04-20]. Dostupný na WWW: <<http://www.mvcr.cz/statistiky/migrace.html>>

- [13] *Počet cizinců v ČR* [online]. Český statistický úřad, Aktualizováno 23.4.2008 [cit. 2008-04-29]. Dostupný na WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu>
- [14] *Ekonomická aktivita* [online]. Český statistický úřad, Aktualizováno 28.4.2008 [cit. 2008-04-29]. Dostupný na WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_ekonomicka_aktivita>
- [15] *Nelegální migrace* [online]. Český statistický úřad, Aktualizováno 17.8.2007 [cit. 2008-04-29]. Dostupný na WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_nelegalni_migrace>
- [16] *Vzdělávání* [online]. Český statistický úřad, Aktualizováno 17.8.2007 [cit. 2008-04-29]. Dostupný na WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_vzdelavani>
- [17] *Cizinci v ČR* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, Aktualizováno 1.6.2005 [cit. 2008-04-29]. Dostupný na WWW: <<http://www.cizinci.cz/news.php?lg=1>>
- [18] *Portál veřejné správy České republiky – Cizinec* [online]. Ministerstvo vnitra, [cit. 2008-04-29]. Dostupný na WWW: <http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/9708?ks=882>
- [19] *Zpráva o migraci na území České republiky z pohledu Policie České republiky služby cizinecké a pohraniční policie od 1.1.2007 do 31.12.2007*. Ředitelství služby cizinecké policie ze dne 8.2.2008 (nepublikováno), Interní materiál, 2007
- [20] Zákon České národní rady č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, ve znění pozdějších předpisů
- [21] *Zpráva o realizaci Konceptu integrace cizinců v roce 2007 a návrh dalšího postupu*. Ministerstvo práce a sociálních věcí, Praha, 2007

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Migrující cizinci v roce 2007 podle státní příslušnosti.....	36
Tabulka č. 2 - Nelegální migrace v ČR za rok 2006 – dle státní příslušnosti	39
Tabulka č. 3 - Nelegální migrace v ČR za rok 2006 – dle sousedních států	41
Tabulka č. 4 – Nelegální migrace přes státní hranice ČR – osoby celkem	44
Tabulka č. 5 – Počet zaměstnaných cizinců	48

Seznam obrázků a grafů

Obrázek č. 1 – Tři pilíře EU	9
Obrázek č. 2 - Vznik a vývoj EU.....	12
Obrázek č. 3 – Mapa schengenského prostoru k 21. prosinci 2007	15
Graf č. 1 - Vývoj povolených dlouhodobých pobytů v letech 1999 - 2008	32
Graf č. 2 - Vývoj povolených trvalých pobytů v letech 1999 - 2008	33
Graf č. 3 - Počet pobývajících občanů EU k 31.12.2006	35
Graf č. 4 – Podíl přistěhovalých cizinců za rok 2007.....	37
Graf č. 5 - Nelegální migrace v ČR – srovnání	40
Graf č. 6 – Nelegální migrace - porušování pobytového režimu.....	42
Graf č. 7 – Nelegální migrace přes státní hranice.....	44
Graf č. 8 – Podíl studujících cizinců ve školním roce 2006/07	49

Seznam zkratek

C-SIS	Centrální SIS
CS-VIS	Ústřední VIS
ČR	Česká republika
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
ESUO	Evropské společenství uhlí a ocely
EU	the European Union - Evropská unie
EUROATOM	Evropského společenství pro jadernou energii
EUROJUST	The European Union's Judicial Cooperation Unit - Jednotka Evropské unie pro justiční spolupráci
EUROPOL	the European Police Office – Evropský policejní úřad
EVIC 2	Evidence vízových cizinců
FRONTEX	European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU
ICP	Inspektorát cizinecké policie
INTERPOL	International Criminal Police Organization - Mezinárodní organizace kriminální policie
NC-SIRENE	Národní Centrála - Sirene
N-SIS	Národní SIS
N-VIS	Národní VIS
OMPS	Oddělení pro zahraniční styky
SH	Státní hranice
SIRENE	Supplementary Information Request at National Entry Žádost o doplňující informace k národnímu záznamu
SIS	Schengenský informační systém
SIS II	Schengenský informační systém II
VIS	Vízový informační systém
ZÚ	Zastupitelský úřad

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Počet pobývajících občanů EU k 31.12.2006

Příloha č. 2 – Povolení k pobytu

Příloha č. 1 – Počet pobývajících občanů EU k 31.12.2006

Státní občanství	Trvalý pobyt	z toho ženy	Přechodný pobyt	z toho ženy	Celkem povolení k pobytu	z toho ženy
Celkem	139 185	66 391	155 164	52 047	296 236	119 228
Celkem EU 25	45 009	22 706	57 877	15 996	102 886	38 702
Belgie	155	30	202	53	357	83
Dánsko	92	17	157	45	249	62
Estonsko	28	16	19	6	47	22
Finsko	56	21	99	44	155	65
Francie	654	190	1 215	385	1 869	575
Irsko	103	20	216	48	319	68
Itálie	1 129	196	882	124	2 011	320
Kypr	34	4	14	3	48	7
Litva	113	80	173	73	286	153
Lotyšsko	58	36	32	22	90	58
Lucembursko	7	-	12	6	19	6
Maďarsko	388	141	147	56	535	197
Malta	7	4	11	4	18	8
Německo	4 220	1 466	5 889	902	10 109	2 368
Nizozemsko	551	132	1 166	363	1 717	495
Polsko	11 320	7 940	7 574	943	18 894	8 883
Portugalsko	28	6	42	14	70	20
Rakousko	1 196	358	1 826	237	3 022	595
Řecko	720	240	85	19	805	259
Slovensko	22 472	11 420	35 912	12 074	58 384	23 494
Slovinsko	150	51	42	15	192	66
Velká Británie	1 088	170	1 785	450	2 873	620
Španělsko	179	63	182	59	361	122
Švédsko	261	105	195	51	456	156

Příloha č. 2 – Povolení k pobytu

